

*Colleccion Antòni Nogués
de versions en aranés*

35

Romèu e Julieta

William Shakespeare

PRESENTACION

Romèu e Julieta ei ua istòria d'amor e de desgràcia, modèl des passions juveniles qu'acaben mau; ei ua tragèdia. Ei escrita en vèrs, damb diferents metriques en foncion des personatges, e en ues epòques fòrça luenhanes, a on existie un lenguatge qu'a evolucionat fòrça. Era revirada de Nogués ei ua adaptacion en pròsa.

Nogués hè era revirada a compdar dera traduccion de Marcelino Menendez Pelayo; Abans d'escuèlher aguesta n'a examinat dues autes entà seleccionar era que li semblaue mès adequada. «Ena òbra originau, er autor, tie soent jòcs de paraules, que non se pòden revirar ath castelhan pr'amor que sonque an sentit en anglés, e aquerò hè qu'es traductors òpten, o ben, per revirar eth tèxt ath pè dera lètra, e alavetz aguest tèxt a viatges non se compren, o sautar-se aguesti paragrafs, e alavetz, a viatges, i pòt auer bèth contengut posterior que non se compren pr'amor que hè referéncia ad aquerò suprimet. A tot darrèr, me semble qu'era revirada de Menendez Pelayo ei era que s'adapte milhor ar esperit dera òbra de Shakespeare» (Antòni Nogués, Gèr de 2019)

Analisem quauques versions d'un bocinet (Acte I, scena V) entà compréner a on èm. Èm a on mos pòrte Antòni Nogués damb ua qualitat major.

The Tragedy of Romeo of Juliet by William Shakespeare – 1597 (Edited by Barbara A. Mowat and Paul Werstine)

ROMEO, taking Juliet's hand

If I profane with my unworhiest hand

This holy shrine, the gentle sin is this:

My lips, two blushing pilgrims, ready stand

To smooth that rough touch with a tender kiss.

Good pilgrim, you do wrong your hand too much,

JULIET Which mannerly devotion shows in this;

For saints have hands that pilgrims' hands do touch,

And palm to palm is holy palmers' kiss.

ROMEO Have not saints lips, and holy palmers too?

JULIET Ay, pilgrim, lips that they must use in prayer.

Traduccion ath catalan de Magí Morera i Galicia (Membre dera Seccion Filologica der Institut d'Estudis Catalans). 1923.

ROMEU: (Prenent la mà de Julieta)

Si jo us profano amb la indigna mà
eix reliquiari, siga el càstig pres:
mon llavi vergonyós suavitzarà
el tacte rúfol amb un tendre bes.

JULIETA: Massa injurieu la mà, bon pelegrí.
car mostra prou sa devoció com és;
mans de sants toquen mans de pelegrí,
com es besen les palmes dels palmers.

ROMEU: No tenen llavis els palmers i els sants?

JULIETA: Tenen llavis, car deuen fê oració.

Traduccion de Marcelino Menendez Pelayo (1881)

ROMEO (*Cogiendo la mano de Julieta*). Si con mi mano he profanado tan divino altar, perdonadme. Mi boca borrarà la mancha, cual peregrino ruboroso, con un beso.

JULIETA El peregrino ha errado la senda aunque parece devoto. El palmero sólo ha de besar manos de santo.

ROMEO ¿Y no tiene labios el santo lo mismo que el romero?

JULIETA Los labios del peregrino son para rezar.

Traduccion de Nogues:

ROMÈU (*Cuelhent era man de Julieta*) Se damb era mia man è profanat tan divin autar, desencusatz-me. Era mia boca esfaçarà era taca, coma pelegrin rogit, damb un punet.

JULIETA Eth pelegrin qu'a errat eth camin encara que semble devòt. Eth pelegrin sonque a de punar mans de sant.

ROMÈU Qu'ei que non a pòts eth sant, çò madeish qu'eth pelegrin?

JULIETA Es pòts deth pelegrin son entà pregar.

N'auem pro damb comparar era darrèra frasa der exemple entà compréner es observacions e es seleccions de Nogues.

Bona lectura!

Jusèp Loís Sans Socasau

President der Institut d'Estudis Aranesi-Acadèmia aranesa dera lengua occitana

Romèu e Julieta

William Shakespeare

Personatges

Eth COR

ROMÈU

MONTESCO, sa pair

SENHORA MONTESCO

BENVOLIO, nebot de Montesco

ABRAHAM, vailet de Montesco

BALTASAR, vailet de Romèu

JULIETA

CAPULETO, sa pair

SENHORA CAPULETO

TEOBALDO, eth sòn nebot.

PARENT DE CAPULETO

Era HILHUQUÈRA de Julieta

PÈIR, vailet de Capuleto

SAMSON, vailet de Capuleto

GREGÒRI, vailet de Capuleto

Della Scala, PRINCE de Verona

MERCUTIO, parent deth prince

Eth Comde PARIS, parent deth prince

PAGE de Paris

FRAIRE LAURENÇ

FRAIRE JOAN

Un APOTECARI

Vailets, musicians, gardes, ciutadans, masques, eca.

Prològ

COR

Ena beròia Verona, a on se passèren aguesti amors, dues familhes rivaus e dera nauta noblesa, auien vessat, per çò des sòns òdis mutuaus, fòrça sang innocent. Es sòns hilhs paguèren era pena d'aguestes rancures que les heren a vier era sua mòrt e era fin deth sòn trist amor. Solet dues ores se tardarà ena scèna aguest òdi secular de races. Seguitz d'aurelha aguesta trista trama, e supliratz damb era vòsta atencion çò que li manque ara tragèdia.

ACTE I

SCÈNA I

(Ua plaça de Verona. Samson e Gregòri, damb espades e escuts)

SAMSON A fe de Diu, Gregòri, que non auem de jugar eth cap.

GREGÒRI Aquerò que mos convertirie en bèsties de carga.

SAMSON Te voi díder que, se mos fustiguen, auem de respóner.

GREGÒRI Òc, deishar anar era aubarda.

SAMSON Jo, se me piquen, que gessi de seguit.

GREGÒRI Mès que non ei aisit de picar-te entà que gesques.

SAMSON Qu'ei pro quinsevolh idòl de çò des Montesqui entà hèr-me gèsser.

GREGÒRI Eth que ges, que se'n va. Eth vertadèr valor s'està en quedar-se un, fèrm, en sòn lòc. Aquerò que dides de gèsser qu'ei húger.

SAMSON Es gossets d'aguesta casa prumèr me hèn gèsser e dempús m'arturen. Quan tumi de bocadents damb hemna o varon de çò des Montesqui, me sarri contra era paret.

GREGÒRI Qu'ei ua pegaria! Se te sarres contra era paret, fin finau queiràs d'esquia.

SAMSON Qu'ei vertat, e ei condicion des fèbles. Es Montesqui ath miei deth carrèr e es sues hemnes en trepader.

GREGÒRI Aguesta discòrdia qu'ei des nòsti patrons. Es vaillets non auem d'intervier en era.

SAMSON Qu'ei parièr. Serè un tiran. Acabarè prumèr damb es òmes e dempús damb es hemnes.

GREGÒRI Qué vòs díder?

SAMSON Çò que volgues. Ja sabes que non sò cap gargolha.

GREGÒRI Que non ès ne carn ne peish. Trè era tua espada, aciu que vien dus vaillets de çò des Montesqui.

SAMSON Que ja ei trèta era espada; entra tu en luta, e jo te defenerè.

GREGÒRI Se per qué huges, virant-te d'esponèra?

SAMSON Pr'amor de non espaurir-te.

GREGÒRI Tu, espaurir-me a jo?

SAMSON Anem de forma legau. Dèisha-les començar ada eri.

GREGÒRI Vau a hèr-les ua potèla en passar, e veiram se com s'ac cuelhen.

SAMSON Veiram se gausen. Jo me lecarè eth dit, e be ne serà de vergonhós s'ac tolèren.

(Abraham e Baltasar)

ABRAHAM Gentilòme, vos lecatz eth dit pr'amor que passam nosati?

SAMSON Gentilòme, qu'ei vertat que me lèqui eth dit.

ABRAHAM Gentilòme, vos lecatz eth dit pr'amor que passam nosati?

SAMSON *(A Gregòri)* Èm laguens dera legalitat, se didem que òc?

GREGÒRI *(A Samson)* Plan que non.

SAMSON Gentilòme, non me lecaua eth dit pr'amor que passàuetz vosati, mès era vertat ei que me lo lèqui.

GREGÒRI Vos formar tapatge, gentilòme?

ABRAHAM Ne tà pèisher, senhor mèn.

SAMSON Se lo voletz formar, que sò aciu as vòstes ordes. Eth mèn patron ei tan brave coma eth vòste.

ABRAHAM Mès melhor, impossible.

SAMSON Plan ben, gentilòme.

GREGÒRI *(A Samson)* Ditz-li qu'eth nòste ei melhor, donques qu'aciu s'aprèsse un parent deth mèn patron.

SAMSON Qu'ei melhor eth nòste, gentilòme.

ABRAHAM Mentida!

SAMSON S'ètz òme, treiguetz eth vòste acèr. Gregòri, bremba-te'n dera tua melhor estocada *(pelegen)*

BENVOLIO Engainatz, nècis. Vos pelejatz sense saber se per qué.

TEOBALDO Per qué desengainatz es vòsti acèrs? Benvolio, vòs veir era tua mòrt?

BENVOLIO Que sagi de padegar-les. Engaina tu, e non cèrques imaginacions.

TEOBALDO Parlar-me de patz quan è er acèr ena man! Que m'ei mès odiosa tau paraula qu'eth madeish lunfèrn, mès que Montesco, mès que tu. Vene, covard.

(S'amasse gent d'un e de un aute grop. Se forme eth rambalh)

CIUTADANS Vietz damb paishons, damb lances, damb destraus. Que morisquen Capuleti e Montesqui!

(Entren Capuleto e era senhora de Capuleto)

CAPULETO Qué ei aguest rambalh?. Balhatz-me era mia espada.

SENHORA Quina espada? Çò que te conven ei ua cròça.

CAPULETO Era mia espada, era mia espada, que Montesco vie quilhant era sua contra jo, tan vielha coma era mia.

(Entren Montesco e era sua hemna)

MONTESCO Capuleto infame!, dèisha-me passar, hè-te enlà!

SENHORA Non te deishare hèr un solet pas mès.

(Entre eth Prince damb era sua acompanhada)

PRINCE Rebèls, enemics dera patz e vessadors de sang umana! Non voletz enténer? Fères umanes qu'amortatz ena hònt sagnosa des vòstes venes eth lardor des vòstes ires, deishatz de seguit, en solèr, es armes fraticides, e escotatz era mia senténcia. Tres còps, per vagues quimères e futils motius, auetz ensagnat es carrèrs de Verona, en tot hèr as sòns abitants, enquia e tot as mès illustres e grèus, agarrar es rolhades lances, e cargar damb eth hèr es sues mans envielhides pera patz. Se tornatz a trebolat eth repaus dera nòsta ciutat, responerat damb es vòsti caps. Qu'ei pro de moment. Retiratz-vos toti. Tu, Capuleto, vieràs damb jo. Tu, Montesco, vieràs a trapar-me d'aciu ua estona ena audiéncia, a on te parlarè mès longaments. Pena de mòrt ad aqueth que s'estongue aciu.

MONTESCO Qui a tornat a començar era anciana istòria? I ères tu quan comencèc, nebot mèn?

(Se'n va)

BENVOLIO Es vailets deth tòn enemic èren ja lutant damb es nòsti quan arribè, e sigueren inutills es mèns esfòrci entà separar-les. Teobaldo se lancèc sus jo, quilhant eth hèr que brandie er aire menspredador des sòn furors. Ath sorrolh des estocades acodís gent d'ua part e d'auta enquia qu'eth Prince separèc a uns e a d'auti.

SENHORA DE MONTESCO E as vist a Romèu? Guaire me n'alègri de qué non i siguesse present!

BENVOLIO Sonque mancaue ua ora entà qu'eth solei gessesse pes daurades pòrtes d'Orient, quan gessí a passejar, solet damb es mies causes, entath bòsc de sicomòrs que creish ar Oèst dera ciutat. Aquiu qu'ère eth tòn hilh. Tanlèu lo vedí, me filè entada eth, mès se calèc en çò de mès intèrn deth bòsc. E coma que me'n sai de qué en bèri casi era companhia ei sobrèra, seguí eth mèn camin e es mies pensades, en tot húger d'eth damb eth madeish gust qu'eth de jo.

SENHORA DE MONTESCO Diden que i va soent aqui, entà amassar es sòns plors damb era arrosada deth maitin e entà condar as bromes es sues lutes, e a penes eth solei, alegria deth mon, destape es ombrius pavilhons deth lhet noviau dera auròra, hug Romèu dera lum e entorne entà casa, s'embarre ombriu ena sua cramba, e entà evitar era lum deth dia, cree de forma artificiua ua net. Que me hè fòrça dò deth sòn estat e serie un dolor qu'era sua rason non artenhese véncer es sòns capricis.

BENVOLIO Sospechatz era causa, oncle?

MONTESCO Que non la sai ne la posqui endonviar.

BENVOLIO Non l'as pogut arrincar cap explicacion?

MONTESCO Ne jo, ne arrés. Sabi pas se pensi ben o mau, mès eth ei eth solet conselhèr d'eth madeish. Se saue damb avarícia eth sòn secret e se consumís en eth, coma eth boton herit peth verme abans de desvolopar-se e encantar ath solei damb era sua beresa. Quan jo me'n sàpia dera encausa deth sòn mau, sajarè de botar-i remèdi.

BENVOLIO Aciu que i é. O m'enganhe era afeccion que l'è, o vau a saber-me'n lèu dera causa deth sòn mau.

MONTESCO Ò! se podesses damb adretia desnishar eth secret! Anem, esposa.

(Entre Romèu)

BENVOLIO Qu'as maitiat fòrça.

ROMÈU Tan joen ei eth dia?

BENVOLIO Encara non an tocat es nau.

ROMÈU Tristes ores, guaire doçaments caminatx! Non ère eth mèn pair que gessie ara d'aciú?

BENVOLIO Òc-ben. Mès, quini son aguesti dolors qu'alonguen autant es ores de Romèu?

ROMÈU Eth hèt d'èster mancat d'aquerò que les harie cuertes.

BENVOLIO Ahèrs d'amor?

ROMÈU Desviacions.

BENVOLIO D'amors?

ROMÈU Era mia amna patís er implacable rigor des sòns desdenhs.

BENVOLIO Per qué er amor que nèish de tan fèbles principis, mane dempús damb tanta tirania?

ROMÈU Per qué, se pinten cèc ar Amor, sap alistar tant estranhes corsères sivans era sua volentat? Tà on anem a minjar aué? Diu me n'age! Conda-me çò que s'a passat. Mès non, que ja ac sai. Qu'auem trapat ar amor ath cant der òdi; amor disonant, òdi aimant; estranha confusion dera natura, caòs sense forma, matèria grèu ath còp que leugèra, fòrta e fèbla, hum e plom, huec gelat, salut que s'aflaquís, sòmí que velhe, esséncia desconèishuda. Que non me posqui avedar a tau amor. Te n'arrisses? Valgue'm Diu!

BENVOLIO Non, cosin. Non arrisqui, mèsalèu plori.

ROMÈU De qué, amna generosa?

BENVOLIO Dera tua desesperacion.

ROMÈU Qu'ei gatge der amor. S'agrèuge eth pes des mies penes, en saber que tu tanben les sentes. Amor qu'ei huec ventat pera aura d'ua alendada, huec qu'uscle e ahlamege enes uelhs der aimant. O mèsalèu ei torrent desbordat qu'acreishen es lèrmes. Qué mè s'poirè díder d'eth? Diderè qu'ei lhocaria sabenta, hèu qu'empodoe, doçor embriagadora. Queda-te. Adishatz, cosin.

BENVOLIO Que voi vier damb tu. Me saberà degreù que me dèishes atau, e non te'n hèsques.

ROMÈU Cara, qu'eth vertadèr Romèu deu èster en bèth aute lòc.

BENVOLIO Ditz-me eth nòm dera tua estimada.

ROMÈU Vòs enténer gemiments?

BENVOLIO Gemiments! Graciosa idia! Ditz-me formauments se qui ei?

ROMÈU Ditz-me formauments?... Ò, quina frasa tan crudèu! Díder-li que hèsque testament ad aqueth que patís orriblements. Cosin, sò encamardat d'ua hemna.

BENVOLIO Enquia aciu que ja i arribi.

ROMÈU Qu'ac as endonviat. Sò encamardat d'ua hemna beròia.

BENVOLIO E serà aisit hèr balestada en aguesta diana tan beròia?

ROMÈU Que serien en bades es mies balestades, pr'amor qu'era, tan casta coma Diana era caçaira, evitarà totes es mainadenques flèches deth rapaç alat. Eth sòn pudor li servís d'armadura. Hug des paraules d'amor, evite er encontre de d'auti uelhs, que non la venç er aur. Qu'ei rica, pr'amor qu'ei beròia. Prauba, pr'amor que quan morisque, sonque restaràn dèishes dera sua perfeccion sobeirana.

BENVOLIO Dilhèu ei estacada a Diu mejançat bèth vòt de castetat?

ROMÈU Que non ei estauvi çò de sòn, ei degalhada, pr'amor qu'amague sevèraments era sua beresa, e prive d'era ath mon. Ei massa discreta, massa beròia, incapable de complàder-se en mèn torment, mès qu'a en òdi ar amor, causa dera mia mòrt.

BENVOLIO Dèisha de pensar en era.

ROMÈU Mòstra-me se com deishar de pensar.

BENVOLIO Sigues liure. Tacha era guardada en d'outes.

ROMÈU Atau encara luderà mès era sua beresa. Damb era masca nera ressaute mès era blancor deth ròstre. Jamès desbrembe eth don dera vista aqueth qu'un còp l'a perdut. Era beresa mès perfècta que jo vedessa, sonque serie un libre a on liéger qu'ère màger era perfeccion dera mia adorada. Adishatz! Que non sabes ensenhar-me a desbrembar.

BENVOLIO Ne sò solide fòrça que poirè esbauçar era tua opinion.

SCÈNA II

(*Carrèr*)

CAPULETO, PARIS E UN VAILET

CAPULETO Era madeisha orde qu'a jo, l'obligue a Montesco, e ara nòsta edat non aurie d'èster dificil de víuer en patz.

PARIS Es dus ètz madeish nòbles, e non aurietz d'èster dissonants. Qué responetz ara mia peticion?

CAPULETO Ja è contestat. Era mia hilha ven d'arribar en mon. Non a que catorze ans, e non vierà madura entath matrimòni, enquia que se passen aumens dus ostius.

PARIS Que n'a d'outes de mès joenes e ja son mairs.

CAPULETO Es arbes massa dorius non prospèren. Jo è botat es mies esperances ena tèrra e aguestes esperances floriràn. Ça que la, Paris, sondeja-li tu era sua volentat. S'era consentís, jo consentirè tanben. Que non pensi opausar-me a qu'era aliste damb tota libertat entre es dera sua classa. Aquesta net, sivans costum immemoriau, recebi en casa as mèns amics, un d'eri qu'ètz vos. Disiri que caushiguetz aguesta net eth lumedan modèst dera mia casa, a on veiratz líder umanes esteles. Vos, coma joen vigorós, que non caucatz coma jo es tralhes der iuèrn hered, gaudiratz de tot. Aquíu enteneratz un cor de beròies puncèles. Escotatz-les, vedetz-les e alistatz entre totes ara mèns perfectà. Dilhèu dempús d'un atentiu examèn, vos semblarà era mia hilha ua de tantes. Tu, (*ath vailet*) vè recorrent es carrèrs de Verona, e a toti aqueri qu'es sòns nòms veiràs escrits en aguest papèr, convida-les tad aguesta net ena mia casa. (*Se'n van Capuleto e Paris*).

VAILET Donques que serà aisit trapar-les a toti! Eth sabatèr qu'ei condemnat a tier era verga, eth sarte era forma, eth pintor eth pincèu, eth pescaire es hilats, e jo a cercar a toti aqueri qu'es sòns nòms son escrits aciu. Qu'es sabents m'ajuden. Anem.

(*Benvolio e Romèu*)

BENVOLIO Non digues aquerò. Un huec n'amòrte a un aute, un dolor aucís a un aute dolor, e ua pena anciana a ua auta de naua. Un nau amor que te pòt guarir de un aute d'ancian. Hè qu'absorbisquen es tòns uelhs un nau podom e er ancian perderà era sua acrimonia.

ROMÈU Era huelha deth sicomòr qu'ei excellenta entad aquerò.

BENVOLIO Me vòs díder entà qué?

ROMÈU Entàs uassi de mans e pès.

BENVOLIO Ès hòl?

ROMÈU Hòl! Que sò estacat de mans e pès coma es hòls, embarrat en un croton aspre, ahaimat, foetat e tormentat. Bon dia, òme (*ath vailet*)

VAILET Bon dia. Sabetz liéger, gentilòme?

ROMÈU Plan que òc, era mia pròpria fortuna ena mia misèria.

VAILET Estranha vantaria! Dilhèu l'auetz aprenut sense libre: mèns, sabetz liéger çò que ditz aciu?

ROMÈU Sonque s'ei clar eth concèpte e era letra tanben.

VAILET De vertat? Que Diu vos age.

- ROMÈU Demora, sajarè de lieger-lo. “Eth senhor Martin, e era sua hemna e hilhes, eth comde Anselm e es sues fraies, era veuda de Viturbio, eth senhor Plasencio e es sues nebodes, Mercutio e eth sòn frair Valentin, eth mèn oncle Capuleto damb era sua hemna e hilhes, Rosalia era mia neboda, Livia, Valencia e eth sòn cosin Teobaldo, Lucia e era beròia Elena”. Ludenta reünion! E a on ei era hèsta?
- VAILET Aquiu.
- ROMÈU A on?
- VAILET Ena mia casa, entà sopar.
- ROMÈU En quina casa?
- VAILET Ena deth mèn patron.
- ROMÈU Çò prumèr que t’auia d’auer preguntat ei eth sòn nòm.
- VAILET Que vo’lo vau a díder sense trebucs. Se cride Capuleto e ei generós e ric. Se non ètz Montesco, podetz vier a béuer ena hèsta. Vietz, vos ac prègui (*se’n va*)
- BENVOLIO Rosalia qu’adòres, vierà en aguesta hèsta damb totes es bereses de Verona. Aquiu la poiràs veir e comparar-la damb ua auta que jo te mostrarè, e eth cigne te semblarà agaça.
- ROMÈU Que non permet tant indigna traïcion era santetat deth mèn amor. Qu’usclen es mies vertadères lèrmes, qu’usclen es mèns uelhs (qu’abans s’estofauen) se tau eretgia cometen. I pòt auer ua auta causa mès beròia qu’era? Eth solei, qu’ac ve tot, non l’a vist dempús era creacion deth mon.
- BENVOLIO Es tòns uelhs non ven senon çò que les agrade. Que vas a pesar ara ena tua balança a ua hemna mès beròia qu’aguesta, e veiràs se com era tua senhora pèrd es quirats deth sòn pes, en comparèr damb era.
- ROMÈU I anarè, mès que non voi veir tau causa, senon gaudir ena contemplacion deth mèn cèu.

SCÈNA III

(*Ena casa de Capuleto*)

Era senhora de CAPULETO e era HILHUQUÈRA

- SENHORA Hilhuquèra, a on ei era mia hilha?

HILHUQUÈRA Que vengue ena mia ajuda era paciència qu'è demostrat pendent dotze ans. Que ja la cridè. Va, Anhèth! Va, Parpalhòla!. Mon Diu. A on deu èster aguesta mainada? Va, Julieta...

JULIETA Qui me cride?

HILHUQUÈRA Ta mair.

JULIETA Senhora, que sò aciu. Didetz-me se qué se passe?

SENHORA Se passe que... Hilhuquèra, dèisha-mos soletes ua estona... Mès, non, demora-te. Voi qu'entenes era nòsta convèrsa. Era mia hilha qu'ei en ua edat decisiua.

HILHUQUÈRA Plan que òc. Non me'n brembi de quina edat a exactaments.

SENHORA Encara non a complit es catorze.

HILHUQUÈRA Apostaria catorze dents (ai de jo, sonque n'è quate) a que non son catorze. Quan arribe eth dia des Angels?

SENHORA D'aciu dues setmanes.

HILHUQUÈRA Siguen pars o impars, aguest dia, en escurir, hè Julieta es ans. Mon Diu! Era madeisha edat aurièn era e era mia Susanna. Mès Susanna qu'ei ja en cèu. Non meritaua jo tanta felicitat. Donques, tau qu'anaua dident, harà catorze ans era tarde des Angels. Plan que les harà! Que me'n brembi fòrça ben. Hè onze ans, quan eth terratrèm, li treiguèrem era popa. Jamès confoni aqueth dia damb cap aute der an. Dejó's deth colomèr, seiguda ath solei, trempè eth mèn cimeron damb aloès. Vos e eth mèn patron èretz en Mantua. M'en brembi tan ben! Donques òc, era pèga d'era, tastèc eth cimeron e lo trapèc tant amargant... be se'n metec de furiosa contra jo!. Tremolaue eth colomèr!, que ja hè onze ans d'aquerò. Ja se tenguie de pès, ja corrie... estramuncant a viatges. Per cèrt, qu'eth dia abans s'auie hèt ua bonha en front, e eth mèn marit (que Diu l'age ena sua glòria), damb quina gràcia l'heuèc ara mainada e li didec: "Vai, as queigut de bocadents? Non queiràs atau quan te vengue eth sen. Vertat Julieta?" Òc, responec era innocenta, en tot netejar-se es lèrmes. Eth temps que hè tornar vertats as burles. Mil ans que viuessa, m'en brembaria d'aquerò. "Non ei vertat Julieta?" E era ploraue e didie que òc.

SENHORA Qu'ei pro. Cara-te, se te platz.

HILHUQUÈRA Plan, cararè. Que Diu te favorisque, donques qu'ès era mainada mès beròia qu'è elevat jamès. Be ne serie de gran eth mèn plaser de veder-te maridada!

JULIETA Encara non è pensat en tant aonor.

HILHUQUÈRA Aonor!, donques se non siguesse per auer-te elevat jo enes mènspitrus, te dideria qu'as popat lèit de discrecion e sabença.

SENHORA Que ja pòs pensar en maridar-te. I a en Verona mairs de família menores que tu, e jo madeisha n'èra quan a penes auia era tua edat. En dues paraules, aspira ara tua man eth galhard Paris.

HILHUQUÈRA Era mia mainada! Vai, quin pretendent! S'ei que semble de cera.

SENHORA Que non a flor mès polida era primauèra de Verona.

HILHUQUÈRA Aquerò ua flor! Òc que n'ei de flor, certaments.

SENHORA Voleria saber se l'estimaràs. Aquesta net a de vier. Que veiràs escrit ena sua cara tot er amor que te profèsse. Guarda eth sòn ròstre e era armonia des sòns traits. Es sòns uelhs serviràn de comentari ad aquerò qu'age de confús en libre dera sua persona. Aquest libre d'amor, non religat encara, merite ua esplendida cobèrta. Era mar qu'a estat hèta entath peish. Tota beresa guanhe en contier ua auta beresa. Es dauradi ornaments deth libre esmalten era daurada narracion. Tot aquerò qu'eth age, serà tò. Arren perderàs en èster era sua hemna.

HILHUQUÈRA Arren?, que serie ua asenada sonque de pensà'c.

SENHORA Poiràs arribar a estimar a Paris?

JULIETA Ac pensarè, s'ei qu'eth hèt de veir predispausa a estimar. Mès era flècha des mènspitrus solet aurà era fòrça que li prèste era aubediència.

(Entre un vailet)

VAILET Es òstes s'aprèssen. Eth sopar ei premanit. Vos criden. Era senhora que hè manca. Ena codina que son en tot díder mil molonades dera hilhuquèra. Tot qu'ei prèst. Vos supliqui que vengatz de seguit.

SENHORA Anem ath tò darrèr Julieta. Eth Comde mos demore.

HILHUQUÈRA Gojata. Pensa ben çò que vas a hèr.

SCÈNA IV

(Carrèr)

ROMÈU, MERCUTIO, BENVOLIO, e masques damb halhes alugades.

- ROMÈU Prononciaram eth discurs qu'auíem premanit, o entraram sense preliminaris?
- BENVOLIO Arren de marregades. Entad arren mos hè cap manca un Cupido de lhauna damb vena coma mocador e damb arc, espantaudèths de puncèles. Entad arren repetir damb eth bohaire, damb votz paurosa, un prològ inutil. Que mos mesuren damb eth compàs que volguen, e hescam nosati uns quants cambiaments de balh.
- ROMÈU Datz-me ua tèda. Que non voi barar. Eth qu'ei ena escurina a besonh de lum.
- MERCUTIO Arren d'aquerò Romèu, te cau barar.
- ROMÈU Plan que non. Vosati amiatz sabates de dança, e jo sò coma tres en ua sabata, sense poder botjar-me.
- MERCUTIO Demana-li es sues ales a Cupido, e damb eres te lheuaràs dera tèrra.
- ROMÈU Es sues flèches m'an herit de tau sòrta, qu'enquia e tot es sues plumes non son pro entà lheuar-me. M'a estacat de tau sòrta, que non posquí passar era linha des mèns dolors. Era pena m'estofe.
- MERCUTIO Non auries d'auer cargat damb tant de pes er amor, qu'ei plan delicat.
- ROMÈU Delicat er amor! Qu'ei massa dur e fòrt e punchent coma eth cardet.
- MERCUTIO S'ei dur, sigues tu dur damb eth. Se te herís, heris-lo tu tanben e veiràs se com se da per vençut. Balhatz-me ua masca entà caperar eth mèn ròstre. Ua masca sus ua auta masca!
- BENVOLIO Trucatz ara pòrta, e quan sigam ath laguens, cadun que dance comma posque.
- ROMÈU Ua tèda! Jo, imitant era frasa deth mèn pairin, serè eth qu'amie era lum en aguest ahèr, donques qu'eth gat escaudat hug dera aigua tèba.
- MERCUTIO De nets, que toti es gats son neri, coma pro ben didie eth Comde. Nosati te treiram d'aguest caudèr d'amor que t'escaudes. Au, qu'era lum s'acabe!
- ROMÈU Non, plan.
- MERCUTIO Tant que parlam inutilaments, se gasten es tèdes. Compren tu, ben, çò que voi díder.
- ROMÈU As talents d'entrar en balh? Te penses qu'aquerò a bèth sens?
- MERCUTIO Dilhèu ac dobtes?

ROMÈU Qu'auí anet un sòmi.

MERCUTIO E jo un aute aguesta net.

ROMÈU En qué s'està eth tòn sòmi?

MERCUTIO Comprení era diferéncia que i a entre eth sòmi e era realitat.

ROMÈU En lhet se sónie facilament.

MERCUTIO Plan que òc t'aurà visitat era reina Mab, hilhuquèra des hades. Ei tan petita coma era agata que lutz en anèth d'un còsso. Era sua carròça ei arrossegada per shivaus leugèrs coma atòms, e es sòns arrais son pautes de tarantèla, es correges son de vèrmes de seda, es frems d'arraís de lua: uassi de grilhs e hiu de tarantèla formen eth soriac; e un mosquit d'escura liurèa, dus còps mès petit qu'er insècte qu'era agulha subtil trè deth dit dera ociosa dauna, guide er esplendid equipatge. Ua crospe d'aueràs forme eth coche elaborat per esquiròu; etèrna hustaria des hades. En aguest car va passant de dia e de nets pes caps encamardats, e les hè concèber diuèrsi desirs, e va pes caps des cortesans, e les inspire vanes cortesies. Cor pes dits des avocats, e sónien damb plaids. Recor es pòts des daunes, e sónien damb punets. Camine pes nassi des pretendents, e sónien qu'an arrenhut un trabalh. Foete damb era punta d'ua codena de porcèth es aures deth caperan, en costar en eres saboroses gatalhèues, senhau cèrt de benefici o canongia pròcha. S'aderís ath còth deth soldat, e li hè soniar que venç e trionfe des sòns enemics e les esgòrge damb eth sòn atròç acèr toledan enquia qu'en enténer es sons deth pròche tambor se desvelhe espaurit, prègue un parenòste, e se torne a esclipsar. Era reina Mab qu'ei era qu'embole de nets es crins des shivaus, e embole eth peu des holets, e infècte era jaça dera candida vèrge, e desvelhe en era per prumèr còp impurs pensaments.

ROMÈU Qu'ei pro, Mercutio. Non seguisques damb aguesta parlòta impertinenta.

MERCUTIO Que vau parlant de sòmis, hantaumes dera imaginacion adormida, qu'en sòn vòl excedís era leugeresa des aires, e ei mès mudable qu'eth vent.

BENVOLIO Tu plan que lances vent e hum per aguesta boca. Ja mos demore eth sopar e non ei causa d'arribar tard.

ROMÈU Qu'arribaratz massa d'ora. Cranhi qu'es esteles son de mala encolia, e qu'era mia mala sòrt començarà en aguesta taulejada, enquia qu'arribè era nera mòrt a talhar aguesta inutila existéncia. Mès plan, eth pilòt deth mèn vaishèth lo saberà guidar. Tà deuant, amics mèns.

BENVOLIO A son de tambors.

SCÈNA V

Sala ena casa de Capuleto

MUSICIANS E VAILETS

VAILET 1er. A on pare Caceròla, que ne netege un plat, ne mos ajude en arren?

VAILET 2au. Que me hè pena veir era cortesia en tan pòques mans, e aguestes lordes!

VAILET 1er. Dehòra es bancs. Dehòra era veirina. Non deishetz de uelh era plata. Sauvatz-me un tròç de pastís. Didetz-li ath portièr que dèishe entrar a Elena e a Susanna era molinèra. Caceròla!

VAILET 2au. Que sò aciu, companh.

VAILET 1er. Toti te criden tà que vengues ena sala.

VAILET 2au. Que non posqui estar en dus lòcs ath còp. Companhs, acabatz lèu, e eth que quede san, que se n'encuede de tot.

(Entren Capuleto, era sua hemna, Julieta, Teobaldo, e convidadi damb masques)

CAPULETO M'alègri dera vòsta arribada. Vos conviden ath balh es leugèrs pès d'aguestes daunes. A barar, donc, joeni. Qui pòt resistir-se ara imperiosa temptacion? Ne tansevolh aquera que per moninaria ditz qu'a callositats. Sigatz planvengudi. En d'auti tempsi tanben jo gaudia en tot desguisar-me, e díder ara aurelha des beròies, secrets qu'a viatges non les desengustauen. Mès eth temps que s'a hèt a vier damb eth, taus flors. M'alègri dera vòsta venguda. Que comence era musica. Que passen dauant es gojates! *(Comence eth balh)* Lum, mès lum! Dehòra es taules! E arren de huec, que ja hè pro calor. Com te shaute eth balh, coquinhon! Ua cagira entath mèn cosin, que nosati ja non èm tà dances. Quan deishèrem era masca?

ETH COSIN DE CAPULETO Mon Diu! Que ja hè mès de trenta ans.

CAPULETO Pas tant, cosin. Que siguec quan era nòça de Lucencio. Tara Pentecòsta harà vint-e-cinc ans.

ETH COSIN DE CAPULETO Que hè mès temps, donques qu'eth sòn hilh a cumplit ja es trenta.

CAPULETO Com, se hè dus ans encara non auie arribat ena majoria d'edat?

ROMÈU *(Ath sòn vailet)*. Ditz-me, quina dauna ei era qu'enriquís era man d'aguest galant damb tau tresaur?

VAILET Que non la coneishi.

ROMÈU Era ludentor deth sòn ròstre ofense ara deth solei. Que non se merite era tèrra tan sobeiran prodigi. Semble entre es autes coma paloma entre agaces. Quan acabe eth balh, m'apressarè ada era e sarrarè era sua man damb era mia. Non siguec vertadèr eth mèn ancian amor, que jamès beresa coma aguesta vederen es mèns uelhs.

TEOBALDO Per çò dera votz semble Montesco (*ath vailet*). Hè-me a vier era espada. Com gause aguest malapèça vier damb masca a trebolat era nòsta hèsta? Juri pes uassi deth mèn linhatge que sense cap racacòr li vau a trèir era vida.

CAPULETO Per qué tanta ira, nebot mèn?

TEOBALDO Solide qu'ei un Montesco, enemig jurat dera mia casa, qu'a vengut aciú entà burlar-se'n dera nòsta hèsta.

CAPULETO Ei Romèu?

TEOBALDO Er infame Romèu.

CAPULETO Qu'ei pro, nebot. Qu'ei un perfècte cavalièr, e tota Verona parle dera sua vertut, e encara que m'autregèsses totes es riqueses dera ciutat, jamès l'ofensaria ena mia casa. Atau ac pensi. Se de vertat m'estimes, bota un alègre ròstre, pr'amor qu'aguesta indignacion e aguesta guardada trebla non hèn entà ua hèsta.

TEOBALDO Òc que hè, quan se cale ena nòsta casa tan ignòble òste. Non ac vau a consentir!

CAPULETO Plan qu'ac consentiràs. T'ac mani. Sonque jo è era autoritat aciú. Non mancaue arren mèns! Favor divin! Shordar as mèns òstes laguens dera mia casa! Formar tapatge damb eri, sonque per çò de hèr-se veir valent!

TEOBALDO Aquerò qu'ei ua ofensa contra eth nòste linhatge.

CAPULETO Luenh, luenh d'aciú! Qu'ès un rapaç incorregible. Que te resultarà cara era tua desaubediéncia. Au, qu'ei pro! Es mans quietes... Hètz a vier lums... Jo te harè estar-te quiet. Sonque mancarie aquerò! A dançar, gojates!

TEOBALDO Es mies comes s'entrementissen ena dura batalha deth mèn sobte furor e dera mia ira comprimida. Me'n vau, pr'amor qu'aguesta ofensa que patisqui aué, a d'amiar amargantes hèus.

ROMÈU (*Cuelhent era man de Julieta*) Se damb era mia man è profanat tan divin autar, desencusatz-me. Era mia boca esfaçarà era taca, coma pelegrin rogit, damb un punet.

JULIETA Eth pelegrin qu'a errat eth camin encara que semble devòt. Eth pelegrin sonque a de punar mans de sant.

ROMÈU Qu'ei que non a pòts eth sant, madeish qu'eth pelegrin?

JULIETA Es pòts deth pelegrin son entà pregar.

ROMÈU Ò, qué santa! Que càmbien, donc, de mestier, es mies mans e es mèns pòts. Que prègue eth pòt e autrejatz-me çò que demani.

JULIETA Eth sant enten damb serenor es supliques.

ROMÈU Donques entenetz-me serena tant qu'es mèns pòts prèguen, e es vòsti me purifiquen. (*La pune*)

JULIETA Enes mèns pòts quede era mèrca deth vòste pecat.

ROMÈU Deth pecat des mèns pòts? Eri se n'empenairàn damb un aute punet. (*La torne a punar*)

JULIETA Que punatz plan santaments.

HILHUQUÈRA Ta mair te cride.

ROMÈU Qui ei sa mair?

HILHUQUÈRA Era senhora d'aguesta casa, dauna tan sabenta coma vertuosa. Jo elevè ara sua hilha, que damb era hè pòc parlàuetz. Que li cau fòrça sòs ath que volgue maridar-se damb era.

ROMÈU Atau, donc, ei Capuleto? Destin enemic!

BENVOLIO Partim, donques que s'acabe era hèsta.

ROMÈU Qu'ei vertat, e pro que me hè dò.

CAPULETO Non partigatz tan lèu, amics. Encara vos demore un sòbri sopar. Partitz? Plan, donc. Que me cau balhar-vos a toti es gràcies. Bona net, gentilòmes. Lutzes, lutzes aciu! Anem a ajaçar-mos. Que ja ei fòrça tard, gojats. Anem a dormir.

JULIETA Hilhuquèra, te'n sabes se qui ei aquest gojat?

HILHUQUÈRA Er eretèr de Fiter.

JULIETA E aqueth aute que ges?

HILHUQUÈRA Eth joen Petrucio, se non m'enganhi.

JULIETA E eth que vie darrèr... aqueth que non vò dançar?

HILHUQUERA Non me'n sai.

JULIETA Donques saja de saber-te'n. E s'ei maridat, eth sepulcre serà era mia jaça de nòces.

HILHUQUÈRA Qu'ei Montesco, se cride Romèu, eth solet hilh deth vòste gran enemic.

JULIETA Amor gessut der òdi, massa lèu t'è vist, sense coneisher-te! Massa lèu t'è coneishut! Volgue era mia sòrt que consagra eth mèn amor ath solet òme que me cau auer en òdi.

HILHUQUÈRA Se qué dides?

JULIETA Vèrsi, que me didec un en tot dançar.

HILHUQUÈRA Que te criden. Hè lèu!. Non te poses, donques que ja an partit toti es òstes.

ETH COR (*Cantant*) Vedetz se com morís en pièch de Romèu era anciana passion, e com la substituís ua naua passion. Julieta que ven a esclipsar damb era sua lum ara beresa qu'aucie d'amors a Romèu. Eth, autant estimat coma aimant, cèrque en ua raça enemiga era sua felicitat. Era ve, penjant d'enemic am, era èsca saborosa der amor. Ne eth ne era pòden declarar eth sòn desir. Mès era passion cercarà mieis e escadences entà manifestar-se.

ACTE II

SCÈNA I

(Plaça publica, près deth jardin de Capuleto)

ROMÈU, BENVOLIO E MERCUTIO

(Entre ROMÈU)

ROMÈU Com è de partir d'aci s'eth mèn còr demore en aguestes tàpies e eth mèn còs inèrt vie a cercar eth sòn centre?

(Puge ena tàpia, e baishe en aute costat)

(Entren BENVOLIO e MERCUTIO)

BENVOLIO Romèu, cosin mèn!

MERCUTIO Solide se l'a remetut eth sen e se n'a anat a ajaçar-se.

BENVOLIO Que venguie entà aci: l'è campat de luenh sautant era tàpia d'un uart. Cridatz-lo, Mercutio.

MERCUTIO Lo vau a exorcizar coma se siguesse eth diable. Romèu, aimant asenat, esclau dera passion! Vene en forma d'alend amorós: respon-me damb un vèrs qu'en eth solet rimen bens damb desdenhs, e a on cales ua floreta ara mair der Amor e ath mainatge cèc, que heric damb es sues flèches ath rei Cofetua, e lo hec encamardar d'ua prauba gojata. Ves? Non respon ne da senhaus de vida. Te conjuri per çò des radiants uelhs, e per çò der espaciós front, e per çò des roients pòts, e peth brèu pè e es plies cueishes de Rosalia, que campes damb era tua vertadèra forma.

BENVOLIO S'emmaliciarà, se t'enten.

MERCUTIO Ja veiràs com non: s'emmaliciarie, se m'entestèssa a embarrar a un dimòni en cercle dera sua dauna, pr'amor de qué era lo conjurèsse, mès ara veiràs se com non s'emmalicie damb tan santa e justa invocacion, coma n'ei eth nòm dera sua aimada.

BENVOLIO Seguis-me; que s'aurà amagat entre aguestes arrames entà passar era net. Er amor, coma qu'ei cèc, cèrque tenèbres.

MERCUTIO Se siguesse cèc, mancarie lèu tostemp era sua balestada. Bona net. Romèu. Me'n vau a ajaçar, pr'amor qu'era èrba ei massa hereda entà dormir. Partim ja?

BENVOLIO Partim. Entà qué entestar-se a cercar ad aqueth que non vò èster trapat?

SCÈNA II

(*Jardin de Capuleto*)

ROMÈU Qué ben s'en burle deth dolor des auti, aqueth que jamès sentec dolors!
(*se bote Julieta ena hièstra*) Mès quina lum ei aquera que piste per
aquiu? Eth solei que ges ja pes balcon d'Orient? Ges, beròi solei, e aucís
d'enveja damb es tòns arrais ara lua, que s'està palla e uelhimacada
pr'amor qu'era tua beresa venç a quinsevolh ninfa deth tòu cor. Plan per
aquerò se vestís de color auriò. Be n'ei de pèc eth que s'orne damb es
sues gales passides! Qu'ei era mia vida, qu'ei eth mèn amor que campe!
Com li poiria jo díder qu'ei senhora dera mia amna? Arren me didec.
Mès qu'ei parièr. Es sòns uelhs parlauen, e jo responerè. Mès quina
gausardaria ei era mia, se non me didec arren! Es dues esteles mès
polides deth cèu li supliquen que les substituísque pendent era sua
abséncia. S'es sòns uelhs ludessen coma astres en cèu, serie pro era sua
lum entà estofar as auti coma era lum deth solei aucís ara d'ua tèda. Tau
torrent de lum brotoarie des sòns uelhs, que harie desvelhar-se as audèths
en plia net, e entonar era sua cançon coma s'auesse arribat era auròra!
Ara bote era sua man ena maishera. Qui la podesse tocar coma eth gant
que la capèrè?

JULIETA Ai de jo!

ROMÈU Qu'a parlat! Torni a enténer era sua votz. Àngel d'amor que te
m'apareishes ath miei dera net, coma nonci des cèus ara estabosida vista
des mortaus qu'enludernadi la ven trauessar damb rapid vòl es esfères, e
calar-se enes ales des bromes!

JULIETA Romèu, Romèu! Per qué ès Romèu? Per qué non renègues deth nòm de ta
pair e de ta mair? E se non as vam entà tant, estima-me, e non m'aurè per
Capuleto.

ROMÈU Qué posqui hèr; seguir-la d'aurelha o parlar jo?

JULIETA Que non ès tu eth mèn enemic. Que n'ei eth nòm de Montesco, qu'amies.
E qué vò díder Montesco? Non ei pè, ne man, ne braç, ne ròstre, ne cap
tròç dera natura umana. Per qué non cuelhes un aute nòm? Era ròsa non
deisharie d'èster ròsa e d'espàrger era sua flaira encara que se cridèsse de
ua auta manèra. Dera madeisha manèra, eth mèn estimat Romèu, encara
qu'amiesse un aute nòm, sauvarie totes es bones qualitats dera sua amna,
que non li vien per eretatge. Dèisha eth tòu nòm, Romèu, e en lòc deth
tòu nòm, que non ei arren substanciau, cuelh tota era mia amna.

ROMÈU Se cuelhi era tua paraula, crida-me eth tòu aimant, e crederè que me sò
batiat de nauèth, e qu'è perdut eth nòm de Romèu.

JULIETA E qui ès tu que, ath miei des ombres dera net, vies tà suspréner es mèn secrets?

ROMÈU Que non sai de cèrt eth mèn nòm, donques que tu as en òdi aguest nòm, e se jo podessa, l'arrincaria deth mèn pièch.

JULIETA Que son pòques, encara, es paraules qu'è entenut d'aguesta boca, e, ça que la, te reconeishi. Qu'ei que non ès Romèu? Qu'ei que non ès dera família des Montesqui?

ROMÈU Non serè ne ua causa ne era auta, àngel mèn, se quinsevolh des dues te shòrde.

JULIETA Com as vengut enquia aciu, e entà qué? Es parets d'aguest jardin son nautes e dificiles d'escalar, e aciu poiràs estramuncar damb era mòrt, en èster qui ès, se bèth parent mèn te trapèsse.

ROMÈU Es parets les sautè damb es ales que me balhèc er amor, qu'ada eth non se resistissen encara es paredaus dera ròca. Ne tansevolh cranhi as tòns parents.

JULIETA Se te trapen t'aucirà.

ROMÈU Mès omicides son es tòns uelhs, divessa mia, qu'es espades de vint parents tòns. Guarda-me sense racacòr, e eth mèn còs se harà invulnerable.

JULIETA Jo daria un mon entà que non te desnishèssen.

ROMÈU D'eri me defen eth vel tenebrós dera net. Que voi mès morir enes sues mans, estimant-me tu, qu'evitar-les e salvar-me d'eri quan me manque eth tòn amor.

JULIETA E qui te guidèc enquia aciu.

ROMÈU Er amor que me didec a on demoraues. D'eth me conselhè, eth guidèc es mèn uelhs que jo l'auia autrejat. Sense èster navegair, te juri que navegaria enquiara plaja mès luenhana des mars per çò de conquistar jòia tan preciosa.

JULIETA S'eth mantèl dera net non me caperèsse, eth rubor de vèrge pujarie enes mies caròles, rebrembant es paraules qu'aguesta net m'as entenut. En vaganaut voleria corregir-les o desmentir-les. Vanes resisténcias! M'estimes? Sai que me dideràs que òc, e que jo te crederè. E totun aquerò, poiries mancar ath tòn jurament, pr'amor que diden que Jove se n'arrís des perjurs des aimants. Se m'estimes de vertat, Romèu, ditz-m'ac damb sinceritat, e se me ties per facila e renduda ath primèr prèc, ditz-m'ac tanben, entà que me bota esquivar e morruda e atau te calgue pregar-

me. Que t'estimi fòrça, Montesco, fòrça e non m'ages per leugèra, mèsalèu vau a èster mè s fèrma e constanta qu'aqueres que semblen desdenhoses pr'amor que son astutes. Te vau a cohestrar qu'auria sauvat mè dissimulacion damb tu, se non m'auesses entenut aqueres paraules que, sense pensà'c jo, revelèren tot er amor deth mèn còr. Perdona-me, e non jutges leugeresa aguest render-me tan lèu. Era solitud dera net qu'ac a costat.

ROMÈU T'ac juri, estimada mia, pes arrais dera lua qu'argenten era copa d'aguesti arbes.

JULIETA Non jures pera lua, qu'en sòn rapid movement càmbie d'aspècte cada mes. Non sigue que vages a imitar era sua inconstància.

ROMÈU Donques per qué jurarè?

JULIETA Non hèsques cap jurament. S'un cas, jura per tu madeish, pera tua persona qu'ei eth diu qu'adòri e qu'en eth me cau creir.

ROMÈU Pro qu'eth huec deth mèn amor...!

JULIETA Non jures. Ara que m'aumplís d'alegria veder-te, non voi aguesta net enténer taus promeses que semblen violentes e massa rapides. Que son coma er arrai que s'escandís, a penes apareish. Aluenha-te ara: dilhèu quan tornes s'aurà ja daurit, encoratjat pes brises der ostiu, eth capurèth d'aguesta flor. Adishatz, e volgue Diu qu'alende en tòn pièch tan doça cauma coma en mèn!

ROMÈU E non m'autreges mè consolacion qu'aguesta?

JULIETA E quina auta te posqui autrejar aguesta net?

ROMÈU Era tua fe pera mia.

JULIETA Abans de qué tu me la demanèsses ja te l'auia autrejat. Mès que me hè dò non poder-la-te autrejar un aute còp.

ROMÈU E plan? Qu'ei que me la voleries trèir un aute còp?

JULIETA Òc, entà autrejar-la-te un aute viatge, encara qu'aquerò siguesse cobesença de un aute ben que ja tengui. Mès era mia afogadura entà autrejar-la-te sancera ei tan prigonda e tan sense limits coma es abismes dera mar. Guaire mè autregi, mè voleria autrejar-te!.. Mès qu'enteni bronit laguens. Adishatz! Non enganhes era mia esperança... Hilhuquèra, que ja vau... Sauva-me fidelitat, Montesco mèn. Demora un instant, que torni de seguit.

ROMÈU Net, deliciosa net! Sonque cranhi que, per èster de net, non se passe tot aquerò en un deliciós sòmi.

JULIETA *(Pistant un aute còp ena hièstra)* Solet te diderè dues paraules. S'era finalitat deth tòn amor ei aunèsta, se te vòs maridar, ditz-li deman ath messatgèr que te manarè, de com e quan vòs celebrar era sagrada ceremònia. Jo te sacrificarè era mia vida e vierè ath tòn darrèr peth mon.

HILHUQUÈRA *(Cridant laguens)* Julieta!

JULIETA Que ja vau...! Mès se son tòrtes es tues intencions, te prègui que...

HILHUQUÈRA Julieta!

JULIETA Que ja vau...! te prègui que dèishes de cornèr eth ton delèri, e que me dèishes soleta damb eth mèn dolor. Deman vierà eth messatgèr...

ROMÈU Pera glòria...

JULIETA Bona net.

ROMÈU Non. Com an d'èster bones sense es tòns arrais? Er amor va ara cèrca der amor tau qu'er estudiant hug des sòns libres e er amor s'aluenhe der amor tau qu'eth mainatge que dèishe es sòns jòcs entà tornar en estudi.

JULIETA *(Un aute còp ena hièstra)* Romèu! Romèu! Ò, se jo auessa era votz deth caçaire de falconaria, entà cridar de luenh as falcons! Se jo podessa parlar a crits penetrarie era mia votz enquiara tuta dera ninfa Eco, e arribarie a ensordir-la repetint eth nòm deth mèn Romèu.

ROMÈU Be ne sone d'agradiu er accent dera mia aimada ena tranquilla net, protectora des aimants! Qu'ei mès doça qu'era musica en ua aurelha atentiva.

JULIETA Romèu!

ROMÈU Amna mia!

JULIETA Tà quina ora li cau vier ath mèn vailet deman?

ROMÈU Tàs nau.

JULIETA Que non mancarà. Es ores se me haràn sègles enquia qu'arribe aquest moment. Sabi pas entà qué t'è cridat.

ROMÈU Dèisha-me demorar aciu enquia qu'ac penses!

JULIETA Damb era alegria de veder-te d'apròp me desbrembarè etèrnamentals de ço que pensaua en tot rebrembar era tua doça companhia.

ROMÈU Entà que contunhe eth tòn desbrembe non è de partir.

JULIETA Que hè dia... vè-te'n. Mès non voleria que t'aluenhèsses mès qu'eth tròç brèu que consentís aluenhar-se ar auderèth era mainada que lo tie agarrat damb ua còrda de seda, e qu'a còps lo dèishe dera man, e dempús lo recuelh ansiosa, e lo torne a deishar anar.

ROMÈU Pro que siguessas jo aguest audereth!

JULIETA E qué voleria jo senon que ne siguesses?, encara que cranhi qu'es mies amorasses auien d'aucir-te. Adishatz, adishatz! Qu'ei trista era absèncià e tan doç er adiu que non sai se com arrincar-me des hèrs d'aguesta hièstra.

ROMÈU Qu'eth saunei repause enes tòns docis uelhs e era patz ena tua amna! Pro que siguessas jo eth saunei, pro que siguessas jo era patz qu'en era dormís era tua beresa! D'aciú vaú tara cèla a on s'està eth mèn pietós confessor pr'amor de demanar-li ajuda e conselh entad aguest ahèr.

SCÈNA III

Cèla de fraire Laurenç.

Fraire LAURENÇ e ROMÈU

FRAIRE LAURENÇ Ja era auròra arrís guardant se com hug era escura net. Ja damb es sòns arrais daure es bromes d'orient. Que hug era net damb guiterosi pès, estramuncant e queiguent coma un embriac, en veir era lum deth solei que se desvelhe e puge en car de Titan. Abans qu'estene era sua daurada lum, alegrant eth dia e shugant es lèrmes que vessèc era net, me cau aumplir aguest tistèr de plan flairoses flors e d'èrbes delicades. Era tèrra qu'ei ath còp cunhèra e sepultura dera natura, e eth sòn sen elève e neurís hilhs de condicions diuèrses, mès cap tan mancat de vertut que non balhe aliment o remèdi o solaç ar òme. Que son estranhes es vertuts que vessèc era prodiga man dera natura, en pèires, plantes e èrbes. Non i a cap èsser inutil sus era tèrra, per vil e menspredós que semble. Ath contrari, er èsser mès nòble se se tie damb mala fin, ei dolent e abominable. Eth ben madeish se càmbe en mau e eth valor en vici, quan non se tie entà ua fin vertuosa. En aquesta flor que nèish dormissen amagadi, ath còp, medecina e podom, es dus nèishen dera madeisha origina, e era sua flaira comuniqua deleit e vida as sentits, mès se s'aplique enes pòts, aquesta madeisha flor tant amorosa aucís eth sentit. Atau ei era amna umana, dus monarques règnen en era, un era umilitat, er aute era passion; quan aquesta predomina, un vèrme rosigador consumís era planta.

ROMÈU Bon dia, pair.

FRAIRE LAURENÇ Que Diu t'age. Qui me salude damb doces paraules, a punta de dia? Lheuat e ad aguestes ores, hè veir, plan, intranquillitat de consciència, hilh mèn. Enes vistons des ancians s'estan es suenhs velhadors, e a on règne era inquietud com i poirà auer repaus? Mès ena jaça a on repause era joenesa, autrú a tota pena e dòu, bohe enes membres deliciosa cauma en mofle saunei. Era tua visita tan doriua me hè veir que quauqua trista escadença te hè abandonar tan lèu eth lhet. E se non... serà qu'as passat era net desvelhat.

ROMÈU Qu'ei aquerò, e repausè mielhor que dormint!

FRAIRE LAURENÇ Que Diu te perdone. Sigueres damb Rosalia?

ROMÈU Damb Rosalia? Que ja eth sòn nòm non sone doç enes mies aures, ne pensi ja en sòn amor.

FRAIRE LAURENÇ Que hès ben. Alavetz, a on sigueres?

ROMÈU T'ac vau a díder sense trebucs. Ena hèsta des nòsti enemics es Capuleti, a on ath còp herí e siguí herit. Solet es tues mans poirà guarir a un e ar aute contendent. E damb aquerò veiràs que non saubi racacòr ath mèn adversari, donques que prègui per eth coma se siguesse eth mèn amic.

FRAIRE LAURENÇ Ditz-me damb claretat eth motiu dera tua visita, s'ei que posqui ajudar-te en quauquarren.

ROMÈU Donques te diderè en dues paraules que sò encamardat dera hilha deth nòble Capuleto, e qu'era me correspon damb madeish amor. Que ja ei tot concertat, sonque manque que vos bendigatz aguesta union. Dempús vos diderè, mès peth menut, a on e com mos coneishérem e mos jurèrem constància etèrna. Ara çò que mos cau ei que mos maridetz de seguit.

FRAIRE LAURENÇ Per vida deth mèn pair sant Francesc! Guaire lèu desbremberes a Rosalia, qu'en era auies abans eth tòn amor! Er amor des joeni nèish des uelhs e non deth còr. Guaire ploreres per Rosalia! e ara tant amor e tant anug s'a esbugassat coma er ecò. Encara non a shugat eth solei es bugassi des tòns plors. Encara ressonen enes mies aures es tòns planhs. Encara se pòt veir en tòn ròstre es tralhes d'ancianes lèrmes. Non didies qu'ère mès beròia e gentila que deguna? E ara l'as mudat. E dempús acusatz d'inconstantes as hemnes! Com cercatz fermetat en eres, se vosati les balhatz er exemple de desbrenbar?

ROMÈU Mès vos, qu'ei que non reprovàuetz eth mèn amor damb Rosalia?

FRIARE LAURENÇ Jo non reprovaua eth tòn amor, senon era tua idolatria cèga.

ROMÈU E non me didéretz que hèssa tot çò possible entà estofar aguest amor?

FRAIRE LAURENÇ Mès non entà que dera sepultura d'aguest amor possèsse un aute amor nau e mès ardent.

ROMÈU Non vos emmalicietz damb jo, pr'amor qu'era mia senhora m'estime autant coma jo ada era e respon damb eth sòn amor ath mèn, e era auta non.

FRAIRE LAURENÇ Qu'ei que Rosalia dilhèu endonvièsse era leugeresa deth tòn amor. Vene damb jo, inconstant gojat. Jo t'ajudarè a arténher çò que desires entà qu'aguesta nòça sigue ligam d'amistat qu'escandisque era rancura des vòstes familhes.

ROMÈU Va, donc, sense pòsa.

FRAIRE LAURENÇ Anem tot doç entà non estramuncar.

SCÈNA IV

Carrèr

BENVOLIO E MERCUTIO

MERCUTIO A on ei Romèu? Venguec anet ena sua casa?

BENVOLIO Ena casa de sa pair non i siguec. Atau m'ac a dit eth sòn vailet.

MERCUTIO Mon Diu! Aguesta esblancossida gojateta, aguesta Rosalia de dures entralhes acabarà per hèr-lo tornar lhòco.

BENVOLIO Teobaldo, eth cosin de Capuleto, l'a escrit ua carta ath pair de Romèu.

MERCUTIO Solide serà un panèu de desfiament.

BENVOLIO Donques Romèu solide fòrça que responderà.

MERCUTIO Toti es que saben escriúer pòden respóner a ua carta.

BENVOLIO Voi díder que Romèu saberà tractar coma cau ath patron dera carta.

MERCUTIO Praube Romèu! Aguesta ròia e palla mainada l'a trauessat eth còr a estocades, l'a trespassat es aurelhes damb ua cançon d'amor, e eth centre dera amna damb es amples flèches deth volaire Cupido... E poirà, eth, resistir a Teobaldo?

BENVOLIO Per qué? Qui ei Teobaldo?

MERCUTIO Quauquarren mès qu'eth rei des gats; qu'ei eth mielhor e mès adreit escrimaire. Manège era espada coma tu era lengua, sauvant temps, distància e compàs. Gran talhador de robetes. Espadassin, espadassin de

profession, e fòrça ath pas der *immortau passato*, deth *punt revèrs* e deth *par*.

BENVOLIO E qué vos díder damb tot aquerò?

MERCUTIO Mala bèstia s'avale ad aguesti nau elegants qu'an vengut damb gèsti e cortesies a reformar es nòsti ancians costums. "Quina bona espada, quin bon gojat, quina beròia hemna!" Didetz-me, pairins mèns, non ei mala vergonha que sigam plei d'aguesti abelhards estrangèrs, aguesti *pardonnez moi*, tan orgulhosi damb es sues gales naues, e tan menspredadors de çò d'ancian? Ò, peguetat insigna!

(*Ges Romèu*)

BENVOLIO Aciu qu'as a Romèu! Aciu qu'as a Romèu!

MERCUTIO Plan desafilada amie era amna. Que non ès ne pebe ne huec. Ò matèria digna des vèrsi de Petrarca! Comparada damb eth sòn amor Laura qu'ère ua sirventa, sonque qu'auèc mielhor poèta que la celebrèsse. Dido ua gojata, Cleopatra ua gitana, Hero e Elena dues putes, e Ciste, a maugrat des sòns neri uelhs, non poirie competir damb era sua. *Bon jour, senhor Romèu. Ei ua salutacion francesa que correspon as vòstes cauces franceses. Anet mos deishères nau de tot dera lua.*

ROMÈU Qué dides de deishar-vos naut de tot dera lua?

MERCUTIO Que te dideres adiu ara francesa. Ac entenes ara?

ROMÈU Perdon, Mercutio. Qu'auia bèra causa entà hèr, e non i auie temps entà cortesies.

MERCUTIO De sòrta que tu tanben as cortesies a viatges e doblegues es jolhs?

ROMÈU Atau, donc, non sò descortés, pr'amor qu'aquerò ei hèr genuflexions.

MERCUTIO Qu'as rason.

ROMÈU Mès aquerò que parlàuem ei cortesia, non genuflexion.

MERCUTIO Qu'ei que jo sò era flor dera cortesia.

ROMÈU Per qué non dides era flor e era pinta?

MERCUTIO Pr'amor qu'era flor te la dèishi a tu.

ROMÈU Cara-te, pèc!

MERCUTIO Ara que t'arreconeishi: ès Romèu, eth nòste ancian e bon amic. E non ei mielhor açò qu'anar de lamentacions exotiques? Qu'ères fòrça pèc damb aguest amor asenat.

(Gessen Pèir e era Hilhuquèra)

MERCUTIO Guarda, guarda.

BENVOLIO E son dus: ua jupa e un burat.

HILHUQUÈRA Pèir!

PÈIR Qué?

HILHUQU'ÈRA Hè-me a vier eth ventalh.

MERCUTIO Balha-l'ac, Pèir, tostemp serà mès agradiu guardar eth sòn ventalh qu'era sua cara.

HILHUQUÈRA Bon dia, senhors.

MERCUTIO Bona tarde, beròia dauna.

HILHUQUÈRA Qu'ei qu'auem arribat tath ser?

MERCUTIO Non, mès era man lasciaua deth relòtge senhale es dotze.

HILHUQUÈRA Jesús, quin òme!

MERCUTIO Un òme que Diu elevèc, entà que dempús metesse a pèrder, eth madeish, era òbra divina.

HILHUQUÈRA Plan ben dit. Entà que metèsse a pèrder era sua òbra. Mès me poirie díder bèth un de vosati a on ei eth joen Romèu?

ROMÈU Jo ac posqui díder, e per cèrt, aguest joen serà ja mès vielh quan lo trapetz que quan començauetz a cercar-lo. Jo que sò Romèu, a manca de un aute mès joen.

HILHUQUÈRA Ac dides de vertat?

MERCUTIO Atau, donc, a manca de un aute mielhor, vos semble joen? Qu'ac comprenetz discretaments.

HILHUQUÈRA Se reauments ètz Romèu, vos è de díder en secret ua paraula.

BENVOLIO Dilhèu volerà citar-lo entad aguesta net.

MERCUTIO Ei dilhèu ua gaudimèla, ua gaudimela?... L'è trapat!...

ROMÈU Qué ei çò qu'as trapat?

MERCUTIO Que non ei qu'aja jo trapat ua lèbe, ne ei causa de seguir ara lèbe, encara que coma ditz er arrepervèri: "En quareme pro se pòt minjar ua lèbe vielha, mès tan vielha ven a poirir-se, se se la sauve, e que non i a qui la

posque rosigar.” Vas entà casa de ta pair, Romèu? Que vieram aquiù tà dinar.

ROMÈU Que vierè a amassar-me damb vosati.

MERCUTIO Adishatz, beròia vielha; beròia, beròia, beròia.

(Se'n van eth e Benvolio)

HILHUQUÈRA Laudat sigue Diu, que se n'anèc aguest. Me poirietz díder (*a Romèu*) se qui ei aguest pèc, tan vantat des sues galejades?

ROMÈU Hilhuquèra, qu'ei un amic mèn que s'escote ada eth madeish e l'agrade d'arrir damb es sues galejades, e que parle mès en ua ora que çò qu'entenes tu en un mes.

HILHUQUÈRA Donques se gause parlar mau de jo, que m'ac pagarà, encara que venguen ena sua ajuda uns auti vint dera sua classa. E se jo madeisha non posqui, d'auti treirà era cara en per de jo. Plan que òc. Eth plan pèc! Dilhèu se pense que jo sò ua hemna d'aguestes?... E tu (*a Pèir*) qu'ès aquiù tan tranquil e dèishes que quinsevolh m'insulte.

PÈIR Jo non è vist qu'arrés vos insultèsse, donques que s'ac auessa vist, non m'estaria ua menuta a trèir era espada. Arrés me guanhe en valor quan era mia causa ei justa, e quan me favorís era lei.

HILHUQUÈRA Mon Diu! Encara sò anutjada e me tremòlen es carns... Ua soleta paraula, cavalièr. Coma vos didia, era mia senhoreta me mane damb un encargue entà vos. Que non vos vau a repetir tot çò que m'a dit. Mès s'eth vòste in ei enganhar-la, plan que òc que serà causa indigna, pr'amor qu'era mia senhoreta ei ua gojata joena, e enganhar-la serie ua mala òbra, e non aurie perdon de Diu.

ROMÈU Hilhuquèra, li pòs jurar ara tua senhora que...

HILHUQUÈRA Plan, plan, atau l'ac diderè, e s'alegrarà fòrça!...

ROMÈU E qué li vas a díder, s'encara non as entenut arren?

HILHUQUÈRA Li diderè que protestatz, çò que, òc ma hè, ei obrar coma un cavalièr.

ROMÈU Ditz-li qu'endónvie bèra desencusa entà vier aguesta tarde a cohessar-se en convent de fraire Laurenç, e eth mos cohessarà e maridarà. Cuelh aguest present.

HILHUQUERA Que non acceptarè ne un sò horadat, senhor mèn.

ROMÈU Ja te lo manarè jo.

HILHUQUÈRA Aquesta tarde, donc? Que non i mancarà.

ROMÈU Demora-te darrèr des tàpies deth convent, e abans d'ua ora, eth mèn vailet te harà a vier ua escala de còrda entà poder jo pujar per era enquiath cim dera mia felicitat. Adishatz e sigues-me fidèu. Jo t'ac pagarè tot. Es mèns rebrembes entà Julieta.

HILHUQUÈRA Benedit sigatz. Ua paraula mè.

ROMÈU Qué, hilhuquera?

HILHUQUÈRA Ei de confiança eth vòste vailet? Jamès auetz entenuit qu'eth varon prudent non a de fidar es sòns secrets ad arrés?

ROMÈU Eth mèn vailet ei fidèu coma er aur.

HILHUQUÈRA Plan ben, cavalièr. Que non i a senhoreta mè beròia qu'era mia, e se l'auéssetz coneishut de petita... A!, per cèrt, vos cau saber que i a ena ciutat un tau Paris que de bon voler l'abordarie. Mès era, benedida sigue era sua amna, s'estimarie mè a un grapaud lèg qu'ada eth. A viatges me divertisqui en anutjar-la, en tot dider-li que Paris ei mielhor gojat que vos, e se vedéssetz com se bote alavetz! Mès esblancossida qu'era cera. Didetz-me ara: Romero e Romèu non an era madeisha letra iniciau?

ROMÈU Qu'ei vertat qu'ambdús comencen per R.

HILHUQUÈRA Aquerò qu'ei burla. Ja sai qu'eth vòste nòm comence damb ua auta letra mens aspra... Se vedéssetz se quini graciosi equivocòs hè damb eth vòste nòm e damb Romero! Pro vos agradarie entener-la.

ROMÈU Rebrembes a Julieta.

HILHUQUÈRA Plan que les ac balharè mil còps. Pèir!

PÈIR Qué!

HILHUQUÈRA Cuelh eth ventalh e guida-me.

SCÈNA V

Jardin de Capuleto

JULIETA E ERA HILHUQUÈRA

JULIETA Qu'èren es nau quan manè ara hilhuquèra, e didec que tornarie abans de mieja ora. Dilhèu non l'aurà trapat? Mès òc! Be n'ei de bastrusa e guiterosa! Sonque eth pensament aurie d'èster nonci der amor. Eth cor mè qu'es arrais deth solei que hèn hùger es ombres des montes. Plan per

aquerò pinten ar amor damb ales. Que ja ei eth solei ena mitat dera carrèra. Tres ores s'an passat, dempús es nau enquias dotze, e eth non torne encara. S'era auesse sang joena e amna tornarie damb es paraules ena sua boca; mès era vielhesa qu'ei pesada coma un plom. (*Gessen era Hilhuquèra e Pèir*) Gràcies a Diu qu'arribe! Hilhuquèra mia, estimada hilhuquèra... Quines naues me hès a vier? Parlères damb eth? Que s'en vage Pèir.

HILHUQUÈRA Vè-te'n, Pèir.

JULIETA E plan, hilhuquèra estimada. Be n'estàs de trista! Dilhèu amies males naues? Ditz-les-me, aumens, damb cara alègra. E se son bones, non les lances a pèrder damb aguesta guardada trebla.

HILHUQUÈRA Que sò plan fatigada. Be ne son de trincadi es mèns uassi!

JULIETA Ages tu es tòns uassi e jo es mies notícies! Parla, per Diu, hilhuquèra mia.

HILHUQUÈRA Senhor, quina prèssa! Demora un shinhau. Non ves que me manque er alend?

JULIETA Com dides qu'ès sense alend, quan t'ei sobrèr er alend tà dider-me que non l'as? Que te tardaries mens en tornà'c a díder qu'en dar-me es notícies. Te les as hèt a vier bones o dolentes?

HILHUQUÈRA Quina bona eleccion de marit qu'as auut! Vai, eth tau Romèu! Encara qu'age milhor cara qu'es auti, encara ei milhor eth sòn pè e era sua man e era sua galhardia. Non vau a díder qu'ei era flor des cortesans, mès jo sò qu'ei umil coma ua oelha. Qu'as hèt ben, hilha! e que Diu t'ajude. As minjat en casa?

JULIETA Cara, cara: aquerò que ja ac sabia. Mès qué i a dera nòça? ditz-m'ac.

HILHUQUÈRA Jesús! Quin cap eth mèn! Ath delà, era esquia... Com me mortifiquen es arnelhs! Eth tòrt qu'ei tòt que me hès caminar per aguesti endrets daurint-me era sepultura abans d'ora.

JULIETA Que me hè fòrça dò des tòns maus, mès acaba de dider-me, estimada hilhuquèra, se qué te responec eth mèn amor.

HILHUQUERA Parlèc coma un cavalièr plen de discrecion e gentilesa; que me pòs creir. A on ei era tua mair?

JULIETA Era mia mair? Aquiu laguens. Vai, quina pregunta!

HILHUQUÈRA Mon Diu! T'emmalícies damb jo?, bon emplastre entà guarir es trincadures! Un aute còp i vas tu madeisha entad aguestes comissions.

JULIETA Mès, quina confusion! Qué ei, a tot darrèr, çò que te didec Romèu?

HILHUQUERA Te deisharàn anar soleta a cohessar-te?

JULIETA Òc.

HILHUQUÈRA Donques aquiù madeish te maridaràs. Vè-te'n ena cèla de fraire Laurenç. Que ja te rogisses damb aguesta simpla naua. Ve-te'n tath convent. Jo vierè per un aute camin entà cercar era escala, que damb era eth tòn aimant li cau escalar eth nin der amor. Tara cèla, donc, e jo a minjar.

JULIETA E jo entara mia felicitat! hilhuquèra mia.

SCÈNA VI

Cèla de fraire Laurenç

FRAIRE LAURENÇ E ROMÈU

FRAIRE LAURENÇ Qu'eth cèu garde damb bons uelhs era ceremònia que vam a complir, e non mos castigue per era, en futur!

ROMÈU Que sigue atau, que sigue atau! Mès per fòrça penes que venguen non seràn pro entà esbauçar era impression d'aguest moment de ventura. Junh es nòstes mans, e se jo la posqui cridar mia, non cranherè ne tansevolh era mòrt, borrèu der amor.

FRAIRE LAURENÇ Arren violent se tarde guaire: ne eth plaser ne era pena. Eri madeishi se consumissen, coma eth huec e era povora, en tier-se. Era excessiua doçor dera mèu embafe as pòts. Estima, donc, damb templança. Aciu que i é era dauna; (*ges Julieta*) eth sòn pè ei tan leugèr que non gastarà jamès era ròca etèrna; tan leugèra que pòt córrer sus es telaranhes sense tricar-les.

JULIETA Bona tarde, reverend confessor.

FRAIRE LAURENÇ Romèu te balharà es gràcies en nòm des dus.

JULIETA Plan per aquerò lo sò includit ena salutacion. Se non, pecarie, eth, d'excès de cortesia.

ROMÈU Ò Julieta! S'era tua felicitat ei coma era mia e la pòs exprimir damb mès art, alègra damb es tues paraules er aire d'aguesta cramba e dèisha qu'era tua votz proclame er astre qu'aué agite era amna des dus.

JULIETA Eth vertadèr amor ei mès prodig d'òbres que de paraules: mès ric ena
esséncia qu'ena forma. Solet eth praube compde eth sòn cabal. Eth mèn
tresaur ei tan gran que jo non poiria compdar ne tansevolh era mitat.

FRAIRE LAURENÇ Acabem lèu. Non vos deisharè solets enquia que vos
estaque era benediccion noviau.

ACTE III

SCÈNA I

(Plaça de Verona)

MERCUTIO, BENVOLIO

BENVOLIO Amic Mercutio, me pensi qu'aurièm de hèr pòsa, donques que hè fòrça calor, e es Capuleti van enforismadi, e ja sabes qu'er ostiu hè a borir eth sang.

MERCUTIO Tu qu'ès un d'aguesti òmes que quan entren en ua tauèrna, boten era espada sus era taula, coma dident "pro que non t'aja de besonh", e dempús, as dues glòpades, la trèn, sense qu'arrés les provòque.

BENVOLIO Dides que jo sò d'aguesti?

MERCUTIO E des mès redoptables espadassins d'Italia, tan facil d'entrar en colèra coma de provocar as auti.

BENVOLIO Per qué dides aquerò?

MERCUTIO Se n'auesse un aute coma tu, lèu vos aucirietz. Qu'ès capable de pelear sonque per un solet peu dera barba. A on arrés veirie escadença de horra, tu que la ves. Eth tòn cap qu'ei plen de luta, coma de mijò un ueu, e aquerò, qu'a còps, t'an botat eth cap mofle coma un mijò. Lutères damb un pr'amor que te vedec en carrè e desvelhèc ath tòn gosset qu'ère en tot dormir en solei. E damb un sarte pr'amor qu'estreèc era sua ròba naua abans de Pasca e damb un aute pr'amor qu'estacaue es sues sabates damb cintes vielhes. Com m'as d'ensenhar, tu, moderacion e prudéncia?

BENVOLIO Se jo siguessa tan cercador de horra coma tu, qui m'assegurarie era vida, enquia e tot pendent un quart d'ora? Guarda, aciu que vien es Capuleti.

MERCUTIO Que m'ei parièr a jo, tè.

(Teobaldo e d'auti)

TEOBALDO Estatz-vos près de jo, que me cau dider-les dues paraules. Bona tarde gentilòmes. Que voleria parlar damb un de vosati.

MERCUTIO Sonque parlar? Que valerie mès qu'era paraula venguesse acompanhada de quauquarren, per exemple, d'un patac.

TEOBALDO Gentilòme, que non deisharè de foter-lo s'ei que i a motiu.

MERCUTIO E non podetz trapar un motiu sense que vo l'autregen?

TEOBALDO Mercutio, tu es d'acòrd damb Romèu.

MERCUTIO D'acòrd! Te penses qu'èm musicians? Donques encara que ne sigam, non ages cap de dobte de qué en aguesta ocasióon vam a desacordar. Jo te harè dançar damb eth mèn arc de violin. D'acòrd! Mon Diu!

BENVOLIO Qu'em entre gent. Cercatz lèu bèth lòc retirat, a on satisfèr-vos, o deishatz liure eth carrèr, pr'amor que toti mos guarden.

MERCUTIO Qu'an es uelhs entad aquerò. Non me'n vau d'aciu pr'amor de balhar gust a quauquarrés.

TEOBALDO Adishatz, senhor. Aciu que i é eth domaisèl que cercàuem.

(Entre Romèu)

MERCUTIO Demora jo aciu madeish s'aguest amie es colors deth vòste linhatge. Encara que solide vos seguirà entath camp, e plan per aquerò lo cridatz domaisèl.

TEOBALDO Romèu, solet ua paraula me dèishe díder er òdi que te tengui. Qu'ès un infame.

ROMÈU Teobaldo, taus rasons è entà estimar-te que me hèn perdonar enquia e tot era barbara grossieretat d'aguesta salutacion. Jamès è estat infame. Que non me coneishes. Adishatz.

TEOBALDO Gojat imbèrbe, non sages de desencusar es afronts que m'as hèt. Non te'n vages e defen-te.

ROMÈU Jamès te sò afrontat. T'ac digui damb jurament. Ath contrari, aué t'estimi mès que jamès e dilhèu te'n sàpies lèu lèu dera rason d'aguesta afeccion. Vè-te'n en patz, brave Capuleto, nòm qu'estimi autant coma eth mèn.

MERCUTIO Quina covardia mès estranha! Qu'ac decidisquen es estocades. Teobaldo, espadassin, vòs vier damb jo?

TEOBALDO Qué vòs de jo?

MERCUTIO Rei des gats, sonque voi ua des tues sèt vides, e dempús pataquejar-te a còps es autes sies. Vòs tirassar des aures es era tua espada e trèir-la dera gaina? Au, lèu, pr'amor que se non, era mia t'escauharà es tues aures abans que la trèigues.

TEOBALDO Que sò damb tu.

ROMÈU Pòs-te, amic Mercutio.

MERCUTIO Tà dauant, gentilòme. Mostratz-me aguesta arrestada (*se pelegen*).

ROMÈU Trè era espada, Benvolio. Separem-les! Quina vergonha, gentilòmes! Escotatz, Teobaldo! Escota, Mercutio! Non sabetz qu'eth Prince a

proïbit trèir era espada enes carrèrs de Verona? Pro, Teobaldo e Mercutio! (*Se'n van Teobaldo e es sòns amics*)

MERCUTIO Que m'an mau herit. Malapèsta a Capuleti e Montesqui! Me heriren e non les herí.

ROMÈU T'an herit?

MERCUTIO Ua espeladura, arren mès, ua espeladura, mès qu'a besonh de garison. A on ei eth mèn page entà que me cèrque a un cirurgian? (*Se'n va eth page*)

ROMÈU Non te cau pòur. Dilhèu era herida serà lèugèra.

MERCUTIO Que non ei tan prigonda coma un putz ne tant ampla coma et lumedan d'ua glèisa, mès qu'ei pro. Se deman preguntes per jo, me veiràs tan carat coma un mòrt. Que ja sò marinat entar aute mon. Mau vèrme s'avale as vòstes dues familhes. Mon Diu! Qu'un goseet, un arrat, un arratoh, un gat aucisque atau a un òme! Un brigand, un coquin que pelege contra es angles e nòrmes dera escrima. Per qué te meteres a separar-mos? Per dejós deth tòn braç m'a herit.

ROMÈU Siguec damb bona intencion.

MERCUTIO Hè-me a vier d'aciu, Benvolio, que vau a cuélher ua malagana. Mau vèrme s'avale as dues familhes! Ja sò ua causa poirida. Maudita sigue era discòrdia entre es Montesqui! (*Se'n van*)

ROMÈU Per tòrt mèn perís aguest nòble cavalièr, tan près parent deth Prince. Que sò escarnit per Teobaldo, per Teobaldo qu'a d'èster eth mèn parent en pòc de temps. Es tòns amors, Julieta, m'an trèt eth vam e aflaquit eth trempatge deth mèn acèr.

BENVOLIO (*Que torne*) Ai, Romèu!, Mercutio a mòrt! Aquera amna audaçà que hè pòc menspredaue ara tèrra s'a lançat ja enes bromes.

ROMÈU E d'aguest dia sagnós ne neisheràn d'auti qu'augmentaràn era còpia des mènns maus.

BENVOLIO Per aqui torne Teobaldo.

ROMÈU Que torne viu e trionfant. E Mercutio mòrt! Hug de jo, doça temperància. Solet era ira guide eth mèn braç. Teobaldo, aguest mot d'infame que me balhères, jo te l'entorni ara pr'amor qu'era amna de Mercutio ei ja enes bromes cridant ara tua, e tu o jo, o es dus, mos cau seguir-lo ara fòrça.

TEOBALDO Donques vè-te'n tu a acompanhar-lo, pèc, que damb eth anaues tostemps.

ROMÈU Ja ac decidirà era espada (*luten e què herit Teobaldo*)

BENVOLIO Hug, Romèu, era gent acodís e Teobaldo ei mòrt. Se t'agarren vas a èster condemnat a mòrt. Non te pòses coma embadoquit. Hug, hug.

ROMÈU Que sò ua trista jogalha dera sòrt.

BENVOLIO Hug, Romèu.

(Acodís gent)

CIUTADAN 1èr. Per a on aurà hujut Teobaldo, assassin de Mercutio?

BENVOLIO Aciu que jatz mòrt Teobaldo.

CIUTADAN 1èr. Seguitz-me toti. Ac mani en nòm deth Prince.

(Entren eth Prince damb es sòns gardes, Montesqui, Capuleti, eca.)

PRINCE A on son es promotors d'aguesta luta?

BENVOLIO Illustre Prince, jo que vos posqui racondar çò que se passèc. Teobaldo aucic ath fòrt Mercutio, eth vòste parent, e Romèu aucic a Teobaldo.

SENHORA CAPULETO Teobaldo! Eth mèn nebot, hilh deth men frair! Ò, Prince! un Montesco a assassinat ath mèn parent. S'ètz just balhatz-mos sang per sang. Ò, nebot mèn!

PRINCE Ditz-me era vertat, Benvolio. Qui comencèc era horra?

BENVOLIO Teobaldo, que dempús moric a mans de Romèu. En bades Romèu damb doces paraules l'exortaue ara concòrdia e li hège a vier en rebrembe es vòstes ordenances: tot aquerò damb fòrça cortesia e tranquil gèst. Arren siguec pro tà padegar es furors de Teobaldo, que cèc d'ira, escometèc damb er acèr nud contra eth malerós Mercutio. Mercutio lo resistís prumèr damb hèr, e hèn enlà deth sòn costat era sòrt lo vò lançar deth costat de Teobaldo. Aguest l'esquive damb rapiditat. Romèu s'interpause, cridant: "Patz, patz, amics!" Darrèr dera sua lengua va eth sòn braç a interpausar-se entre es armes aucidores, mès còp sec, per dejós d'aguest braç, cale Teobaldo ua estocada que li trè era vida ath praube Mercutio; Teobaldo hug ath mès còrrer, mès ath cap d'ua estona torne, e trape a Romèu qu'era sua colèra crèbe. Se lancen coma arrais entath combat e abans de poder interpausar-me jo, què Teobaldo e hug Romèu. Aguesta qu'ei era vertat lisa e clara, per vida de Benvolio.

SENHORA CAPULETO Que non a dit era vertat. Ei parent des Montesqui, e era afeccion que les tie l'a obligat a mentir. Mès de vint espades se desgainèren contra eth mèn praube nebot. Justícia, Prince. Se Romèu aucic a Teobaldo, que morisque Romèu.

PRINCE Eth aucic a Mercutio, sivans se dedusís deth raconde. E qui demane justícia per ua sang de tan naut prèt看?

MONTESCO Non Romèu, Prince; encara que siguesse amic de Mercutio, non li calie auer-se cuelhut era justícia pera sua man, enquia qu'es leis decidissen.

PRINCE Coma castic, jo lo despàtrii. Es vòstes amnes son caperades pera ràbia, e a maugrat vòste vos è de hèr plorar era mòrt deth mèn parent. Serè inaccessible as lèrmes e as prècs. Non me digatz ua soleta paraula. Que huge Romèu, pr'amor que se non hug lo cuelherà era mòrt. Lheutz eth cadavre. Que non serie clemència perdonar ar omicida.

SCÈNA II

(Jardin ena casa de Capuleto)

JULIETA E ERA HILHUQUÈRA

JULIETA Corretz, corretz ena casa de Fedo, aladi shivaus deth solèi. Eth soriac de Faeton vos lance entà cogant. Que vengue era doça net a estèner es sòns espèssi ridèus. Barra, ò solei, es tòns penetranti uelhs, e dèisha qu'en silenci vengue entà jo eth mèn Romèu, e, invisible, se lance enes mèn braci. Er amor ei cèc e estime era net, e ara sua lum misteriosa hèn es sòns rendèt看-vos es aimants. Vene, majestuosa net, patrona d'umila e nera tunica, e ensenha-me a pèrder en mofle jòc, a on es vèrges empenhen era sua castetat. Capèra damb era tua man era blossa sang qu'uscle enes mies caròles. Vene, net, vene, Romèu, tu qu'ès era mia vida ath miei d'aguesta net, tu que dauant des sues tenèbres sembles un shinhau de nhèu sus es neres ales deth corbàs. Vene, tenebrosa net, amiga des aimants, e entorna-me ath mèn Romèu. E quan morisque, convertís tu cada tròç deth sòn còs en ua estela ludenta que servisque d'ornament ath tòn mantèl, tà que toti s'enamoren dera net, desenamorant-se deth solei. Que ja è aquerit eth castèth deth mèn amor, mès encara non lo tengui. Que ja sò venuda, mès non autrejada ath mèn senhor. Quin dia tan long!, tan long coma era vesilha deth dimenge entath mainatge qu'a d'estrear un vestit nau. Mès aciu que ven era mia hilhuquèra, e me harà a vier naues d'eth. *(Arribe era hilhuquèra damb ua escala de còrdes)* Hilhuquèra, quines naues me hès a vier? Aguesta ei era escala que te didec Romèu?

HILHUQUÈRA Ai, ai, era escala!

JULIETA Ai, Diu! Qué se passe? Per qué amies es mans crotzades?

HILHUQUÈRA Ai, senhora!, moric, moric. Qu'èm perdudes. Non i a remèdi...
Moric, l'auciren, qu'ei mòrt.

JULIETA Mès ei possible en mon tau mauvestat?

ROMÈU En Romèu i cap. Qui poirie pensar tau causa de Romèu?

JULIETA E qui ès tu, diable, qu'atau vies a tormentar-me? Parièr suplici que solet deu existir en lunfèrn. Ditz-me, qué se passe? S'a aucit Romèu? Ditz-me òc e aguesta paraula qu'ei pro. Serà mès omicida que guardada de basilic. Ditz que òc o que non, que viu o qu'ei mòrt. Damb ua paraula pòs padegar o caumar era mia pena.

HILHUQUÈRA Òc; qu'è vist era herida. L'è vista damb es mèn pròpris uelhs. Qu'ère mòrt, auriò coma era cera, caperat tot de calhs de sang colistrada. Jo cuelhí ua malagana en veder-lo.

JULIETA Crèba, còr mèn, crèba! Uelhs mèn, jaderatz des d'ara en preson tenebrosa sense tornar a veir era lum deth dia! Tèrra, torna entara tèrra! Sonque me rèste morir, e qu'un madeish taüt capère es mies rèstes e es de Romèu.

HILHUQUÈRA Ò, Teobaldo amic mèn, cavalièr coma degun! Teobaldo! Per qué è viscut jo entà veder-te mòrt?

JULIETA Mès, quina confusion ei aguesta que me botes! Dides que Romèu a mòrt, e qu'a mòrt Teobaldo, eth mèn doç cosin? Que tòque, donc, era trompeta deth Judici Finau. S'aguesti dus an mòrt que m'ei parièr que visquen es auti.

HILHUQUÈRA A Teobaldo l'aucic Romèu, e aguest a estat despatriat.

JULIETA Mon Diu! Atau, donc, Romèu vessèc era sang de Teobaldo? Amna de serpiu amagada jos capa de flors! Quin dragon auec jamès tant esplendida tuta? Polit tiran, diable angelicau, corbàs damb plumes de paloma, anhèth rapaç coma eth lop, matèria vila de forma celèsta, sant maudit, aunèst criminau, en qué pensaues, natura des lunfèrns, quan embarrères en paradís d'aguest còs era amna d'un condemnat? Per qué religuères ta polidaments un libre de tan pèrvèrsa lectura? Com, en tan magnific palai, i podec abitar era traïcion e era enganha?

HILHUQUÈRA Es òmes que son toti parièr. Non i a en eri vertat, ne fe, ne constància. Marridi, perfids... A on ei eth mèn escudèr? Balha-me ues gotes de licor. Damb tants de trebucs vau a envielhir abans de temps. Vergonha entà Romèu!

JULIETA Maudita lengua que tau paraula gausèc díder! En nòble cap de Romèu que non ei possible desauonor. En sòn front règne er aunor coma sobeiran monarca. Be ne sò de pèga jo qu'abans didia mau d'eth!

HILHUQUÈRA Com pòs desencusar ad aqueth qu'aucic ath tòn cosin?

JULIETA E com è de díder mau d'aqueth qu'ei eth mèn espós? Aucic ath mèn cosin, pr'amor que se non, eth mèn cosin l'aurie aucit ada eth. Entà darrèr, lèrmes mies, tribut qu'enganhosaments aufrí ath dolor, en lòc d'aufrir-lo ath gò! Que viu eth mèn espós que volien aucir, e eth sòn aucidor jaç per tèrra. Tà qué es plors? Mès me pensi que t'è entenut ua auta paraula que m'enquimèrè fòrça mès qu'era mòrt de Teobaldo. En vaganaut m'esfòrci entà desbrembar-la. Era pese sus era mia consciéncia, coma pòt pesar ena amna d'un colpable eth racacòr. Tu dideres que Teobaldo auie estat aucit e Romèu despatriat. Aquesta paraula despatriat me pese mès qu'era mòrt de dètz Teobaldos. Non ère pro damb era mòrt de Teobaldo o ei qu'es penes gaudissen en companhia e jamès vien soletes? Per qué quan dideres "a mòrt Teobaldo" non higeres: "ta pair, o ta mair o es dus"? Enquia e tot alavetz non aurie estat màger era mia pena. Mès díder: Romèu despatriat! Aquesta paraula qu'ei pro entà costar era mòrt ath mèn pair e ara mia mair, a Romèu e a Julieta. "Despatriat Romèu!" Ditz-me, poirà trapar-se tèrme o limit ara prigondor d'aguest abisme? A on son era mia mair e eth mèn pair? Ditz-m'ac.

HILHUQUÈRA Plorant eth cadavre de Teobaldo. Vòs que t'acompanha aqui delà?

JULIETA Eri damb es sues lèrmes shugaràn es herides. Jo mentretant, plorarè peth despatriament de Romèu. Cuelh tu aguesta escala a qui era sua abséncia prive deth sòn doç objècte. Era auie d'èster eth camin entath mèn lhet noviau. Mès jo morirè vèrge e maridada. Adishatz, escala de còrda! Adishatz, hilhuquèra! Me demore eth talamus dera mòrt.

HILHUQUÈRA Retira-te entara tua cramba. Vau a cercar a Romèu sense pèrta de temps. Qu'ei amagat ena cèla de fraire LAURENÇ. Aquesta net vierà a veder-te.

JULIETA Autreja-li en nòm mèn aguest anèth, e ditz-li que voi veir eth sòn darrèr adiu.

SCÈNA III

Cèla de fraire Laurenç

FRAIRE LAURENÇ E ROMÈU

FRAIRE LAURENÇ Vene, praube Romèu. Eth malastre que s'a encamardat de tu, e eth dolor s'a maridat damb tu.

ROMÈU Didetz-me, pair... Se qué ei çò que mane eth Prince? I a quauqua pena que jo non aja sentut?

FRAIRE LAURENÇ Te hèsqui a vier era senténcia deth Prince.

ROMÈU E quina a d'èster, se non ei era de mòrt?

FRAIRE LAURENÇ Non. Qu'ei un shinhau mens dura. Que non ei de mòrt senon de despatriament.

ROMÈU Despatriament! Cleméncia, pair. Didetz de mòrt. Eth despatriament me còste mès temor qu'era mòrt. Non me parletz de despatriament.

FRAIRE LAURENÇ Te mane gèsser de Verona, mès non te cau pòur: be n'ei d'ample eth mon!

ROMÈU Dehòra de Verona non i a mon, senon espurgatòri, lunfèrn, desesperacion. Despatriar-me de Verona ei coma despatriar-me dera tèrra. Qu'ei madeish que dígatx mòrt que despatriament. Damb ua destrau d'aur talhatz era mia tèsta, e dempús vo n'arritz deth còp mortau.

FRAIRE LAURENÇ Ò, be n'ei de nere eth pecat dera ingratitud! Eth tònn crim meritaue era mòrt, mès era indulgència deth Prince escàmbie era mòrt peth despatriament, e encara non l'ac arregraïsses.

ROMEÛ Tau cleméncia qu'ei crudeutat. Eth cèu ei aqui a on s'està Julieta. Un gosset, un arrat, un gat pòden víuer en aguest cèu e veder-la. Sonque Romèu non pòt. Mès aunor, mès glòria, mès felicitat a ua mosca o a un taban immund qu'a Romèu. Eri pòden tocar aquera blanca e maravilhosa man de Julieta, o botar-se enes sòns benedits pòts, en aguesti pòts tan plei de virginau modéstia que cren pecat eth solet hèt de tocar-se. Non ac harà Romèu. Li manen volar e a enveja des mosques que vòlen. Per qué didetz qu'eth despatriament non ei era mòrt? Qu'ei que non auíetz bèth podom subtil, bèth hèr agudent que me dèsse era mòrt mès lèu qu'aguesta vila paraula de "despatriat"? Aquerò ei çò qu'en lunfèrn se diden es uns as auti es condemnadi. E tu, prèire, confessor mèn e eth mèn mielhor amic, ès eth que ven a aucir-me damb aguesta paraula?

FRAIRE LAURENÇ Escota, joen hòl e apassionat.

ROMÈU Me vas a parlar de nauèth deth despatriament?

FRAIRE LAURENÇ Jo t'autrejarè tau filosofia que te servisque d'escut e te vage padegant.

ROMÈU Despatriament! Filosofia! Se non ei pro entà crear ua auta Julieta, entà arrincar un pòble deth sòn lòc, o entà hèr cambiar era volentat a un prince non me servís d'arren, ne la voi, ne vos vau a escotar.

FRAIRE LAURENÇ A, hilh mèn! Es hòls non entenen.

ROMÈU E com an d'enténer, s'aqueri que son en sòn sen tanpòc an uelhs?

FRAIRE LAURENÇ Te vau a dar un bon conselh.

ROMÈU Que non podetz parlar de çò que non sentetz. Se siguéssetz joen, e nauèth maridat damb Julieta, e l'adoràssetz cègament coma jo, e auéssetz dat mòrt a Teobaldo, e vos despatrièssen, vos arrincaríetz es peus en parlar, e vos arrossegarietz peth solèr coma jo, mesurant era vòsta sepultura.

FRAIRE LAURENÇ Criden. Lhèua-te e amaga-te, Romèu.

ROMÈU Que non me lhearè. Es bromes des mies alendades m'amaguen des que vien.

FRAIRE LAURENÇ Non entenes? Qui ei?... Lhèua-te, Romèu que te van a cuélher... Que ja vau!... Lhèua-te. Mès, mon Diu, quina testudaria, quina holia! Que ja vau. Qui cride? Qué vò díder aquerò?

HILHUQUÈRA (*Laguens*) Deishatz-me entrar. Qu'amii un encargue dera mia patrona Julieta.

FRAIRE LAURENÇ Sigues planvenguda.

HILHUQUÈRA Didetz-me, sant fraire. A on ei er espós e senhor dera mia senhora?

FRAIRE LAURENÇ Guarda-lo aqui en solèr en tot pèisher des sues lèrmes.

HILHUQUÈRA Madeish s'està era mia senhora: totafèt parièr.

FRAIRE LAURENÇ Funèst amor! Sòrt crudèu!

HILHUQUÈRA Madeish qu'eth: plorar e panteishar. Lheuatz-vos, lheuatz-vos deth solèr: tietz fermetat d'òme. Per amor d'era, per amor de Julieta. Lheuatz-vos, e non deishetz anar tan desesperadi ais.

ROMÈU Hilhuquèra...

HILHUQUÈRA Senhor, era mòrt qu'ac acabe tot.

ROMÈU Didies sabi pas se qué de Julieta. Que li cau? Non me cride assassín a jo que taquè damb sang era mainadesa dera nòsta ventura? A on ei? Se qué ditz?

HILHUQUÈRA Arren, senhor. Plorar e plorar. A viatges s'empare en lhet, d'autes se lhèue, cride: "Teobaldo", "Romèu" e torne a ajaçar-se.

ROMÈU Coma s'aguest nòm siguesse bala d'arcabusa que l'aucisse, coma ne siguec era infama man de Romèu qu'aucic ath sòn parent. Didetz-me, pair, en quina part deth mèn còs s'està eth mèn nòm? Didetz-m'ac, pr'amor que voi saquejar era sua odiosa residència. (*Trè eth punhau*)

FRAIRE LAURENÇ Artura aguesta man omicida. Ès òme? Eth tòn exterior ditz que òc, mès es tòn plors son de hemna e es tues accions de bèstia mancada de liure aubire. Que me caus pòur. Juri peth mèn sant abit que jo te hèja de volentat mès fèrma. Aucir-te dempús d'auer aucit a Teobaldo! E aucir, ath delà, ara dauna que solet viu per tu. Ditz-me, per qué maudides deth tòn linhatge e deth cèu, e dera tèrra? Tot qu'ac vas a pèrder en un virament de uelhs, e desonorar eth tòn nòm e era tua familia e eth tòn amor e eth tòn sen. Qu'as un gran tresaur, tresau d'avar e non lo ties entà reauçar era tua persona, eth tòn amor, eth tòn engeh. Aguest nòble apetés tòn qu'ei figura de cera, mancada d'alend viril. Eth tòn amor ei perjuri e jurament uet, e profanacion de çò que jurèes, e eth tòn enteniment, que tant reauçau eth tòn amor e era tua fortuna, ei eth qu'avugle e descamine autes potències coma eth soldat que s'alugue damb era madeisha povora qu'a, e què victima dera sua pròpria defensa. Alenda, Romèu! Bremba-te'n de qué Julieta viu, que per era hè un moment auries dat era vida. Aquerò qu'ei ua consolacion. Teobaldo te cercaue entà aucir-te, e tu l'aucires ada eth. Vaquí ua auta consolacion. Era lei te condemnaue a mòrt e era sentència s'escambièc en despatriament. Ua auta consolacion mès. Quèn sus tu es benediccions deth cèu e tu, coma hemna leugèra, recibes damb mala cara era felicitat que cride ara tua pòrta. Jamès favorís Diu as ingrats. Vè-te'n a veir ara tua esposa, puja pera escala, coma auíem convengut. Solatja-la e hug deth sòn costat abans que hèsque dia. Anaràs entà Mantua, e aqui u t'estaràs enquia que se posque divulgar eth tòn maridatge, hètes es patzes entre es vòstes familhes e padegada era indignacion deth Prince. Alavetz tornaràs mil còps mès alègre que trist te'n vas ara. Vè-te'n, hilhuquèra. Mil rebrembes ara tua patrona. Hè que toti se retiren lèu, çò que serà mès aisit pr'amor deth desengust qu'an patit aué. Ditz-li ada era qu'aqui u viera Romèu.

HILHUQUÈRA Tota era net m'estaria en tot entener-vos. Be n'ei de gran era sabença! Vau a encoratjar ara mia patrona damb era vòsta venguda.

ROMÈU Òc; ditz-li que se premanisque entà pelejar-me.

HILHUQUÈRA Cuelh aguest anèth qu'era me balhèc, e vè-te'n que ja barre era net. (*Se'n va*)

ROMÈU Que ja se remeten es mies esperances.

FRAIRE LAURENÇ Adishatz. Non desbrembes çò que t'è dit. Ges abans que hèsque dia, e se gesses dempús, vè-te'n desguisat; e de cap a Mantua. Qu'auràs soent naues mies e te'n saberàs de tot aquerò que te pòt interessar. Adishatz. Sarra-me era man. Bona net.

SCÈNA IV

Sala ena casa de Capuleto

CAPULETO, era sua HEMNA e PARIS

CAPULETO Eth recent malastre m'a empedit parlar damb era mia hilha. Autant era coma jo estimàuem fòrça a Teobaldo. Mès era mòrt que ja non a remèdi. Ja ei tard entà qu'aguesta net mos veigam, e òc ma hè vos juri que se non siguesse per vos, harie ja ua ora que m'auria calat en lhet.

PARIS Ne tanpòc ei aguesta era ocasiòn de galantaries senon de dòu. Balhatz es mèns rebrembes ara vòsta hilha.

CAPULETO Paris, vos prometi solemnements era man dera mia hilha. Me pensi qu'era me creirà. Vos ac posqui assegurar. Esposa mia, abans d'ajaçar-te, vè-te'n a condar-li er amor de Paris, e ditz-li qu'eth proplèu dimèrcles... Mès, quin dia auem aué?

PARIS Deluns.

CAPULETO Deluns! Donques que non pòt èster eth dimèrcles. Que sigue dijaus. Ditz-li qu'eth dijaus se maridarà damb eth comde. Ètz content? Que non aoram hèsta. Sonque convidarè a amics intims, pr'amor qu'en èster tan recenta era mòrt de Teobaldo, convidar a fòrça gent semblarie de pòc sentiment. Vos semble ben eth dijaus?

PARIS Pro que siguesse deman!

CAPULETO Entà dauant, donc: que sigue dijaus. Avisa a Julieta abans d'ajaçar-te. Adishatz, amic. Alugatz-me, me'n vau tara cramba. Ei tan tard que lèu harà dia. Bona net.

SCÈNA V

Galaria près deth quarto de Julieta, damb ua hièstra que da tath jardin.

ROMÈU E JULIETA

JULIETA Tan lèu te'n vas? Encara non hè dia. Qu'ei eth cant deth rossinhòl, non eth dera alausa eth que sone. Totes es nets se pòse a cantar en aqueth miugranèr. Qu'ei eth rossinhòl, amor mèn.

ROMÈU Qu'ei era alausa qu'anóncie era auba; non ei eth rossinhòl. Guarda, estimada mia, se com se van tintant es bromes der orient damb es colors dera auròra. Que ja s'amòrten es tèdes dera net. Ja s'auance eth dia damb pas rapid sus es umides cimes des montes. Me cau partir, o se non, aciu me demore era mòrt.

JULIETA Que non ei aguesta lum era dera auròra. T'ac assegurí. Ei un meteòr que despen dera sua lum eth solei entà guidar-te peth camin de Mantua. Demora-te. Per qué te'n vas tan d'ora?

ROMÈU Que m'agarren, que m'aucissen! Se tu ac manes, que m'ei parièr. Diderè qu'aquera lum grisa que veigui aqui non ei era deth maitin senon eth palle reflèx dera lua. Diderè que non ei cant dera alausa eth que ressona. Mès voi demorar-me que partir. Vene, mòrt, pr'amor que Julieta ac vò. Amor mèn, parlem, qu'encara non hè dia.

JULIETA Òc, vè-te'n, qu'ei era alausa que cante damb votz aspra e irritada. E diden qu'es sòns sons son armoniosi, quan vien entà separar-mos a nosati! Diden que càmbe de uelhs coma eth grapaud. Pro que cambièsse de votz! Maudita sigue era, que me dessepare des tòns atractius. Vè-te'n, que cada còp clarege mès era lum.

ROMÈU As dit era lum? Non, que son es tenèbres deth nòste destin.

(Entre era hilhuquèra)

HILHUQUÈRA Julieta!

JULIETA Hilhuquèra!

HILHUQUÈRA Que vie ta mair. Ja hè dia. Premanis-te e non te negligisses.

ROMÈU Un punet! Adishatz, e me'n vau!

JULIETA Te'n vas? Senhor mèn, eth mèn doç patron, hè-me a vier naues de tu cada dia, en cada instant. Tan pesadi corren es dies malerosi, que cranhi envielhir abans de tornar a veir ath mèn Romèu.

ROMÈU Adishatz. Te harè a vier notícies mies e era mia benediccion per toti es mieis que posca arténher.

JULIETA Cres que mos tornaram a veir?

ROMÈU Òc, e qu'en docí collòquis d'amor rebrembaram es nòstes angónies d'ara.

JULIETA Mon Diu! Be n'ei de clara era mia tristor! Semble que te veiga difunt sus un taüt. Aqueth qu'ei eth tòn còs, o m'enganhen es mèns uelhs?

ROMÈU Donques tanben a jo te ven es mèns esblancossida e sagnosa. Adishatz, adishatz!

(*Se'n va*)

JULIETA Ò fortuna!, te criden mudabla: ath mèn aimant fidèu que li son parierà es mudances. Sigues mudable en bona ora, e atau non l'arturaràs e me lo haràs a vier dempús.

SENHORA DE CAPULETO (*Laguens*) Hilha, ès desvelhada?

JULIETA Qui me cride? Mair, ès desvelhada encara o te lhèues ara? Quina nauetat te hè a vier entà jo? (*Entre era senhora de Capuleto*)

SENHORA DE CAPULETO Qué ei aquerò, Julieta?

JULIETA Que sò malauta.

SENHORA DE CAPULETO Encara piores era mòrt deth tòn cosin? Te penses qu'es tues lèrmes li pòden entornar era vida? Vana esperança. Acaba es tòn plors, qu'encara que sigue senhau d'amor, semble lhocaria.

JULIETA Deishatz-me plorar tan dura sòrt.

SENHORA DE CAPULETO Aquerò ei plorar ara pèrta, e non ar amic.

JULIETA Plorant ara pèrta, plori tanben ar amic.

SENHORA DE CAPULETO Mès que peth mòrt, piores pr'amor qu'ei viu er infame que l'a aucit.

JULIETA Quin infame, mair?

SENHORA DE CAPULETO Romèu.

JULIETA (*A despart*) Guaire distància i a entre eth e un infame! (*naut*) Que Diu lo perdone coma lo perdoni jo, encara qu'arrés m'a angoishat autant coma eth.

SENHORA DE CAPULETO Aquerò deu èster pr'amor qu'encara ei viu er assassin.

JULIETA Òc, e a on era mia resvenja non lo pòt arténher. E jo voleria resvenjar ath mèn cosin.

SENHORA DE CAPULETO Ja mos resvenjaram. Non piores. Jo è encargat a un de Mantua a on aguest vil a estat despatriat, que l'empodoen damb

quauqua dròga mortifèra. Alavetz anarà a hèr-li companhia a Teobaldo, e tu quedaràs contenta e resvenjada.

JULIETA Que non serè satisfèta tant que non veiga a Romèu... mòrt... Senhora, se trapes a bèth un que s'avengue a balhar eth podom, jo madeisha lo premanirè, e tanlèu lo recebe Romèu, poirà dormir tranquil. Enquia e tot eth sòn nòm m'ei odiós quan non l'è apròp entà resvenjar en eth era sang deth mèn cosin.

SENHORA DE CAMPULETO Cèrca tu era manèra de premanir eth podom, tant que jo cèrqui ad aqueth que l'a d'administrar. Ara escota tu ua notícia agradiua.

JULIETA Bona escadença entà notícies agradiues! E quina ei, senhora?

SENHORA DE CAPULETO Hilha, ta pair ei tan brave qu'en tot desirar padegar-te, te premanís un dia de felicitat que ne tu ne jo demoraüem.

JULIETA E quin dia ei aguest?

SENHORA DE CAPULETO Donques se passe qu'eth dijaus, peth maitin, d'ora, eth comde Paris, aguest galhard e discret cavalier, se maridarà damb tu ena glèisa de Sant Pèir.

JULIETA Donques te juri, pera glèisa de Sant Pèir, e peth Sant Pèir plan pur, que non se maridarà. Entà qué aguesta prèssa? Maridar-me damb eth quan encara non m'a parlat d'amor? Didetz-li ath mèn pair, senhora, qu'encara non voi maridar-me. Quan ac hesca, damb jurament vos digui qu'abans serà eth mèn espós Romèu, qu'è en òdi, que Paris. Vai, quina notícia me hètz a vier!

SENHORA DE CAMPULETO Aciu que vie ta pair. Ditz-l'ac tu madeisha, e veiràs se com non l'agrade.

(Entren Capuleto e era hilhuquèra)

CAPULETO Ena còga que què era arrosada, mès quan morís eth hilh deth mèn frair, què era ploja a còps de caudèr. Encara non s'a acabat eth batarràs, hilha? Eth tòn fèble còs ei vaishèth e mar e vent. Enes tòns uelhs que i a marèa de lèrmes, e en aguest mar navègue eth vaishèth des tòns desirs e es tues alendades son eth vent que lo posse. Ditz-me, esposa, as complit ja es mies ordes?

SENHORA DE CAMPULETO Òc, mès que non ac arregráis. Asenada! Damb eth sòn sepulcre s'aurie de maridar.

CAMPULETO Tè! Qué ei aquerò, esposa mia. Qué ei aquerò de non voler e non arregrair? Qu'ei que non ei capinauta de qué l'ajam trapat coma espós un tan nòble cavalier?

JULIETA Èster capinauta?, non; arregrair, òc. Qui li cau èster capinauta d'aquerò qu'aborris? Mès que tostemp s'arregrais era bona volentat, enquia e tot quan mos aufris çò qu'auem en òdi.

CAPULETO Quines retoriques son aguestes! "Èster capinauta" "Òc e non" "Arregrair e non arregrair!" Arren d'arregraiments ne d'orgulh, senhoreta. Premanis-te a vier pes tòns pès eth pròplèu dijaus ena glèisa de Sant Pèir, entà maridar-te damb Paris, e se non, t'amiarè arrossegant-te en ua ensàrria; isterica, nerviosa, palla, pèga!

SENHORA DE CAPULETO As perdut er èsme? Cara.

JULIETA Pair mèn, de jolhs vos demani que m'escotetz, sonque ua paraula.

CAPULETO Escotar-te! Pèga, malapèsta! Escota, dijaus vieràs en Sant Pèir, o non me tornaràs a guardar era cara. Non me supliques ne me digues ua paraula mès. Eth pos me tremòle. Esposa mia, jo tostemp me pensè qu'ère pòca benediccion de Diu eth hèt d'auer ua soleta hilha, mès ara veigui qu'ei ua malediccion, e qu'enquia e tot aguesta ei sobrèra.

HILHUQUPERA Diu l'age! Non la mauctretetz, senhor.

CAPULETO E per qué non? furgaira vielha? Cara-te, e parla damb es tòns egals.

HILHUQUÈRA Qu'ei qu'ofeni ad arrés?... Qu'ei qu'ua non pòt parlar?.

CAPULETO Cara, sautarèth, e vè-te'n a parlar damb es tues comaires, qu'aciu non te cau méter culherada.

SENHORA DE CAPULETO Qu'ès hòl.

CAPULETO Hòl òc. De net, de dia e peth maitin, pera tarde, dormint, velhant, solet e acompanhat, en casa e en carrèr, tostemp a estat eth mèn in maridar-la, e ara que li trapi un joen de grana familia, ric, galhard, discrèt, plen de perfeccions, sivans diden, respon aguesta mecosa que non se vò maridar, que non pòt estimar, qu'ei massa joena. Plan, donc, te perdonarè, se non te marides, mès que non demoraràs ua menuta mès aciu. Que manque pòc entath dijaus. Pensa-t'ac ben. Se consentisses, te maridaràs damb eth mèn amic. Se non, te penjaràs, demanaràs caritat pes carrèrs, e te moriràs de hame, sense que degun des mèns t'ajude. Pensa-t'ac ben, que jo complisqui tostemp es mèns juraments.

(*Se'n va*)

JULIETA Qu'ei que non i a justícia en cèu que se'n sàpie de tot er abisme des mèns maus? Non me dèishes, mair. Ajornatz un mes, ua setmana eth maridatge, o se non, eth mèn lhet noviau serà eth sepulcre de Teobaldo.

SENHORA DE CAPULETO Non me digues arren, non te vau a respóner. Decidis-te coma volgues.

(Se'n va)

JULIETA Mon Diu! Hilhuquèra, se qué me cau hèr? Eth mèn espòs ei ena tèrra, era mia fe en cèu. E com a de tornar ena tèrra era mia fe, s'eth mèn espòs non la mane deth cèu? Aconselha-me, padega-me, malerosa de jo! Se per qué eth cèu a de tier toti es sòns recursi contra un èsser tan fèble coma jo? Qué me dides? Ne ua soleta paraula que me solatge?

HILHUQUÈRA Sonque te diderè ua causa. Romèu ei despatriat, e se pòt apostar fòrt que non tornarà a veder-te, o tornarà d'amagat en cas que vengue. Çò de melhor serie, donc, sivans me pensi, que te maridèsses damb eth Comde, qu'ei fòrça mès gentil e discrèt cavalièr que Romèu. Ne ua agla a tan verds e vius uelhs coma Paris. Aguest dusau espòs te conven mès qu'eth prumèr. E, ath delà, ath prumèr lo pòs dar per mòrt. Entà tu, coma se non existisse.

JULIETA Parles damb era amna?

HILHUQUERA Damb era amna o siga jo maudita.

JULIETA Que sigue atau.

HILHUQUÈRA Per qué?

JULIETA Per arren. Bona consolacion m'as autrejat. Vè-te'n, ditz-li ara mia mair qu'è gessut. Vau a cohessar-me damb fraire Laurenç, per çò der anug que l'è balhat ath mèn pair.

HILHUQUÈRA Qu'òbres damb sen.

(Se'n va)

JULIETA Vielha infama! Avortament des lunferns! Quin ei eth màger pecat en tu: voler hèr-me perjura o tacar damb era tua lengua ath madeish que tanti còps botères pes bromes? Maudita siga jo se torni a cercar conselh en tu. Solet eth mèn confessor me darà empara e consolacion, o aumens fòrces entà morir.

ACTE IV

SCÈNA I

Cèla de fraire Laurenç

FRAIRE LAURENÇ E PARIS

FRAIRE LAURENÇ Dijaus, dides? Qu'ei lèu.

PARIS Atau ac vò Capuleto, e jo ac desiri tanben.

FRAIRE LAURENÇ E encara non sabetz s'era nòvia vos estime? Qu'ei ua mala manèra aguesta de hèr es causes, ena mia pensada.

PARIS Era non hè que plorar per Teobaldo e non a temps entà pensar en amors, pr'amor qu'er amor hug des dòus. A sa pair l'angoishe qu'era se'n hèsque tant, e plan per aquerò vò hèr era nòça coma mes lèu millhor, pr'amor de talhar aguest deluvi de lèrmes, que poirie semblar mau ara gent. Aguesta ei era rason que mos esdeguem.

FRAIRE LAURENÇ (*A despart*) Pro non sabessa jo es vertadères causes dera demora! Comde Paris, vaquí ara dauna, que vie ena mia cèla.

(Entre Julieta)

PARIS Planvenguda, senhora e esposa mia.

JULIETA Ne seré quan me marida.

PARIS Aquerò serà lèu lèu; eth dijaus.

JULIETA Serà çò que sigue.

PARIS Plan que òc. Vietz a cohessar-vos damb eth pair?

JULIETA Que me cohessaria damb vos se vos responessa.

JULIETA Non me remigatz que m'estimatz.

JULIETA Non vos remirè qu'estimi ath pair.

PARIS E li cohessartz que m'auetz afeccion.

JULIETA Que valerie mès aguesta confession ena vòsta esquia, que cara a cara.

PARIS Es lèrmes passissen eth vòste ròstre.

JULIETA Que hèn pòca causa es mies lèrmes: non valie guaire eth mèn ròstre abans qu'eres lo maumetessen.

PARIS Mès l'ofensen aguestes paraules qu'es vòsti plors.

JULIETA Senhor, ena vertat non i a injúria, e mès se se ditz cara a cara.

PARIS Qu'ei mèn aguest ròstre que d'eth parlatz mau.

JULIETA Que serà vòste dilhèu, donques que ja non ei mèn. Pair, podetz cuelher-me en confession, o me cau tornar tara Ave Maria?

FRAIRE LAURENÇ Prauba mainada, que sò prèst a cuelher-te ara. Deishatz-mos solets, Comde.

PARIS Non serè jo qui bote trebucs a tau devocion. Julieta, adishatz. Dijaus, plan d'ora, te desvelharè.

(*Se'n va*)

JULIETA Barratz era pòrta, pair, e vietz a plorar damb jo: que ja non i a esperança ne remèdi.

FRAIRE LAURENÇ Julieta, que me'n sai dera tua angónia, e tanben a jo me dèishe sense amna. Me'n sai de qué dijaus te vòlen maridar damb eth Comde.

JULIETA Pair, non me digatz que diden tau causa, s'ath còp non auetz, ena vòsta sabença e prudéncia, ua manèra d'evitar-la. E se vos non me consolatz, jo damb un punhau saberè botar-i remèdi. Vos, en nòm de Diu, junhèretz era mia man damb era de Romèu, e abans qu'aguesta man, a on siguec estampat per vos eth sòn sagèth, consentisque en ua auta union, o jo taca era sua fe, mos aucirà aguest hèr. Conselhatz-me ben, o eth hèr sentenciarà eth plaid que ne es vòsti peublanqui ne era vòsta sciéncia saben resòlver. Non vos arturetz: responetz-me o morisqui.

FRAIRE LAURENÇ Hilha mia, pòs-te. Encara veigui ua esperança, mès tan alunhada e tan violenta, coma n'ei era tua situacion actuau. Mès, donques que preferisses era mòrt abans qu'era nòça damb Paris, passaràs per quauquarren que se retire ara mòrt. Se gauses de hè'c, jo te darè eth remèdi.

JULIETA Pair, a truca de non maridar-me damb Paris, manatz-me que me lance de naut de tot d'ua tor, que recorra un camin claufit de bandits, que demora e dormisca entre sèrps e ossi, o en un cementèri, entre uassi umans que croishisquen pendent era net, e auriòles esqueletes, o acogatz-me damb un cadavre recent. Tot ac harè, per òrre que sigue abans qu'èster infidèu ath jurament que li hi a Romèu.

FRAIRE LAURENÇ Plan: vè-te'n entà casa, simula qu'ès alègra: ditz que te maridaràs damb Paris. Deman ei dimèrcles: pera net demora-te soleta,

sense que t'acompanhe ne tansevolh era tua hilhuquèra, e quan sigues en lhet, beu eth licor que te balhi en aguest salèr. Un sòn hered cuelherà es tòns membres. Non auràs pos ne alendaràs, ne daràs cap senhau de vida. S'esblancossirà es tòns pòts e caròles, e te vierà un pallitge terrós. Es tues paupetes se barraràn coma pòrtes dera mòrt que hèn enlà era lum deth dia, e eth tòn còs quedarà regde, immobil, hered coma eth marme d'un sepulcre. Atau t'estaràs pendent 42 ores justes, e alavetz te desvelharàs coma d'un sòn agradiu. Eth maitin anterior aurà vengut eth nòvi a desvelhar-te, t'aurà creigut mòrta, e vestint-te sivans costum, damb es melhores gales, t'auràn amiat en taüt dubèrt entath sepulcre des Capuleti. Pendent eth tòn sòmi, jo avisarè per carta a Romèu; eth vierà de seguit, e velharam amassa enquia que te desvelhes. Aguesta madeisha net Romèu tornarà damb tu en Mantua. Qu'ei era soleta manèra de salvar-te der actuau perilh, s'ei qu'un van e mainadenc temor non t'arture.

JULIETA Balha-me eth salèr, e non parlem de temors.

FRAIRE LAURENÇ Aciu que l'as. Coratge e sòrt. Vau a manar a un fraire laïc, damb ua carta, entà Mantua.

JULIETA Que Diu m'autrege fòrça, encara que ja la senti en jo madeisha. Adishatz, pair mèn.

SCÈNA II

Casa de Capuleto

CAPULETO, era sua HEMNA, era HILHUQUÈRA e VAILETS

CAPULETO (*A un vailet*) Convidaràs a toti es que vagen en aguesta lista. E tu cercaràs vint codinèrs

VAILET 1èr Les cercarè d'aqueri que se lèquen es ditz.

CAPULETO Estranha qualitat!

VAILET 2au Jamès ei bon eth codinèr que non sap lecar-se es dits, ne me harè a vier ad arrés que non se'n sàpie.

CAPULETO Vè-te'n, qu'eth temps prèsse, e non auem arren prèst encara. Anèc era mainada a cohessar-se damb fraire Laurenç?

HILHUQUÈRA Òc.

CAPULETO M'alègri: dilhèu eth posque rénder era animositat d'aguesta mainada mau elevada.

HILHUQUÈRA Guardatz, be ne vie d'alègra deth convent!

CAPULETO (*A Julieta*) A on as estat, temarduda?

JULIETA Ena confession, a on me n'empenaí d'auer-vos desaubedit. Fraire Laurenç me mane que vos demana perdon, ajulhada as vòsti pès. Atau ac hèsqui, e a compdar d'ara prometi aubedir tot çò que me manetz.

CAPULETO Anatz a cercar a Paris, didetz-li qu'ac premanisque tot entara taulejada que s'a de celebrar deman.

JULIETA Que vedí ad aguest cavalièr ena cèla de fraire Laurenç, e l'autregè tot çò que podie autrejar-li eth mèn amor, sense escarni de dignitat.

CAPULETO Guaire me n'alègri! Lhèua-te, qu'as hèt ben en tot. Voi parlar damb eth Comde. (*A un vailet*) Ditz-li que vengue. Be ne hè de ben aguest fraire ena ciutat!

JULIETA Hilhuquèra, vene en mèn quarto, entà que dispausem amassa es gales dera nòvia.

SENHORA CAPULETO Non: aquerò que s'a de hèr eth dijaus: encara i a temps.

CAPULETO Non: ara, ara: deman, lèu lèu ena glèisa.

(*Se'n van Julieta e era hilhuquèra*)

SENHORA CAPULETO A penes auem temps, que ja hè nets.

CAPULETO Tot qu'ac haram, esposa mia. Ajuda a Julieta a vestir-se. Jo non me calarè en lhet, e per aguest còp serè eth garda dera casa. Qué ei aquerò? Toti es vailets an gessut? Vau jo ara cerca de Paris, pr'amor d'avertir-lo de qué deman ei era nòça. Aguest cambi d'anament me balhe vams e naua joenesa.

SCÈNA III

Cramba de Julieta

JULIETA E SA MAIR

JULIETA Òc, hilhuquèra, òc; aguest vestit qu'està miellhor, mès jo voleria demorar-me soleta aguesta net pr'amor de demanar a Diu, en devòtes oracions, que m'illumine e guide en un estat tan plen de perills.

(*Entre era senhora Capuleto*)

SENHORA CAPULETO Que trabalhatz fòrça ben, voletz que vos ajuda?

JULIETA Non, mair. Que ja son escuelhudes es gales que me vestirè deman. Ara voleria que me deishéssetz soleta, e qu'era hilhuquèra velhèsse ena vòsta companhia, donques que ja ei pòc eth temps, e manque fòrça causes entà alestir.

SENHORA CAPULETO Bona net, hilha. Vè-te'n a descansar, que ja te hè fòrça manca.

(Se'n va)

JULIETA Adishatz! Qui sap se mos tornaram a vier! Ua pòur gelada cor pes mies venes e lèu amòrte en jo er alend vitau. Les vau a díder que tornen? Hilhuquèra... Mès, entà qué cridar-la? Jo soleta me cau representar aguesta tragèdia. Vene enes mies mans, salèr. E s'aguest licor non còste eth sòn efècte, auria d'èster era esposa deth Comde? Non, non, jamès: tu qu'ac saberàs empedir. *(Senhalant eth punhau)* Aciu, aciu que lo tengui sauvat.. E s'aguest licor siguesse un podom premanit peth fraire entà aucir-me e deishar de cornèr era sua responsabilitat per auer-me maridat damb Romèu? Mès eth mèn temor qu'ei en bades. S'ei que diden qu'ei un sant! Luenh de jo tan baishi pensaments! E se me desvelhi embarrada en taüt abans qu'arribe Romèu? Quin orror! En aqueth estret recinte, sense lum, sense aire... me vau a estofar abans qu'eth arribe. E era espaventosa imatge dera mòrt... e era net... e er orror deth lòc...era hòssa des mèns pair-sénhers... aqueri uassi apileradi pendent tants de sègles... eth còs de Teobaldo qu'ei en tot poirir-se plan près de jo... es esperits, que sivans diden, interrompen de nets...eth silenci d'aquera solitud... Ai, mon Diu! Non serà facil qu'en desvelhar-me, alendant aqueri miasmes, entenen aqueri lugubres gemiments que sòlen destorbar as mortaus, aqueri crits semblables as planhs dera mandragòra quan se l'arrinque deth solèr... non ei facil que jo pèrda era rason e comença a jogar ena mia lhocaria damb es uassi des mèns pair-sénhers, o a despolhar deth sòn vel funerau eth cadavre de Teobaldo, o a pataquejar-me era tèsta damb es tròci dera esqueleta de quauque des mèns illustres majors? Vaquí... Qu'ei era ombra deth mèn cosin que vie damb er acèr nud, cercant ath sòn aucidor Romèu. Pòs-te, Teobaldo! Ara santat de Romèu! *(Beu)*

SCÈNA IV

Casa de Capuleto

ERA SENHORA E ERA HILHUQUÈRA

SENHORA CAPULETO Cuelh aguestes claus: hè-me a vier mès espècies, hilhuquèra.

HILHUQUÈRA Ena pastissaria demanen datils e pastissons.

CAPULETO (*Qu'entre*) Au, non vos arturetz, que ja a sonat per dusau còp eth cant deth poth. Ja tòquen a maities. Que son es tres. Tu, Angela, tie compde des coquilhons, e non vo'n hescatz des despenes.

HILHUQUÈRA Anatz-vo'n a dormir, senhor shordaire. Solide que per çò de passar era net en velha, vieratz malaut deman.

CAPULETO Quina pegaria! Be n'è passat de nets en velha sense cap motiu, e jamès è emmalautit!

SENHORA CAPULETO Òc: bon audèth siguéretz en d'auti tempsi! Ara que velhi jo, entà evitar es tues velhades.

CAPULETO Ara gelosia! Qué te hès a vier, gojat?

VAILET 1èr Eth codinèr ac demane. Sabi pas se qué ei.

CAPULETO Vè-te'n ath mès córrer: cèrca lenha seca. Pèir te diderà a on la pòs trapar.

VAILET 1èr Ja la traparè: que non è besonh de shordar a Pèir.

CAPULETO Qu'ei vertat, òc ma hè. Be n'ei de graciós aguest coquin! Ja hè dia. Lèu arribarà Paris damb musica, sivans anoncièc. Qu'ei aqui! Hilhuquèra, hemna mia, vietz de seguit! (*Sone musica*) (*Ara hilhuquèra*). Vè-te'n. Desvelha e vestís a Julieta, tant que jo parli damb Paris. E non t'entretengues massa, qu'eth nòvi arribè. Non t'entretengues.

SCÈNA V

Cramba de Julieta. Aguesta en lhet

Era HILHUQUÈRA e era SENHORA

HILHUQUÈRA Senhoreta! Senhoreta! Com dormís! Senhoreta, nòvia, anhèth mèn! Non te desvelhes? Que hès ben; dormís entà ueit dies, que deman ja s'encargarà Paris de non deishar-te dormir. Mon Diu, e com dormís! Mès que me cau desvelhar-la. Senhoreta! Senhoreta! Non mancarie arren mès qu'entrèsse eth Comde e vos trapèsse en lhet. Pro que t'espauriries. Ditz-me, non ei vertat? Qu'ès vestida, e te tornèras a ajaçar? com ei aquerò? Senhoreta! Senhoreta!... Diu mèn! Ajuda, qu'era mia patrona s'a mòrt! Per qué è viscut jo entà veir aquerò? Maudita sigue era ora que neishí. Esséncies, lèu! Senhor, senhora, acoditz!

SENHORA CAPULETO (*Entrant*) Qué ei aguest rambalh?

HILHUQUÈRA Dia nefast!

SENHORA CAPULETO Qué se passe?

HILHUQUÈRA Guardatz, guardatz. Nefast dia!

SENHORA CAPULETO Mon Diu! Mon Diu! Prauba mainada! Vida mia! Daurís es
uèlhs, o dèisha-me morir damb tu. Secors, ajuda!

(Entre Capuleto)

CAPULETO Non vos hè vergonha? Que ja auie d'auer gessut Julieta. Eth sòn nòvi la
demore.

HILHUQUÈRA Qu'ei qu'ei mòrta! Nefast dia!

SENHORA CAPULETO Nefast dia! Mòrta, mòrta!

CAPULETO Deishatz-la-me veir! Ò, Diu! Quin espant! Gelada era sua sang, regdes es
sòns membres! Huges era ròsa des sòns pòts. Jatz trincada coma era flor
per prematura e sobta arrosada! Ora malerosa!

HILHUQUÈRA Dia maudit!

SENHORA CAPULETO Nefast dia!

CAPULETO Qu'era mòrt que coma fèra l'agarrèc, trave era mia lengua e non me
dèishe parlar.

(Entren fraire Laurenç, Paris e musicians)

FRAIRE LAURENÇ Quan pòt vier era nòvia ena glèisa?

CAPULETO Òc que vierà, mès entà demorar-se aqui. Ena vesilha dera nòça, hilh
mèn, vengues era mòrt a hèr-se a seguir ara tua esposa, flor que
des.huelhèc rigorosa era Parca. Eth mèn gendre e eth mèn eretèr ei eth
sepulcre: eth que s'a maridat damb era mia hilha. Jo morirè tanben, e eth
eretarà tot çò que possedisqui.

PARIS Jo que desiraua autant veir aguest dia, e ara ei atau era vista que m'aufrís!

SENHORA CAPULETO Malerós, maudit, nefast dia! Era mès terribla ora qu'ena
sua peregrinacion a vist eth temps! Ua soleta hilha! Ua soleta hilha, e era
mòrt se la hè a vier! Era mia esperança, era mia consolacion, era mia
ventura!

HILHUQUÈRA Dia nefast e òrre...! eth mès nere que jamès è vist. Eth mès òrre
qu'a vist eth mon! Nefast dia!

PARIS E jo burlat, herit, desmaridat, tormentat! Com te'n burles de jo, com me
cauques damb es tues garres, fèra mòrt! Era, eth mèn amor, era mia vida,
mòrta ja!

CAPULETO E jo menspredat, abatut, mòrt! Temps crudèu, per qué vengueres damb passí tan caradí a trebolar era alegria dera nòsta hèsta? Hilha mia, que mès que hilha ère era mia amna! Mòrta! Mòrta!, eth mèn tresaur!

FRAIRE LAURENÇ Caratz, que non ei eth planh remèdi de dolor. Abans, vos e eth cèu possedíetz ad aguesta puncèla; ara solet eth cèu la possedís e en aquerò i guanhe era puncèla. Que non podéretz arrincar era vòsta part ara mòrt. Eth cèu sauve entà tostemp era sua. Non la volíetz veir aunorada e vantada? Entà qué, donc, es vòsti plors, quan Diu la vante e la lhèue mès enlà deth firmament? Non estimatz ara vòsta hilha autant coma l'estime Diu. Era mielhor esposa non ei era que mès viu en mon, senon era que morís joena e recent maridada. Arturatz es vòstes lèrmes. Caperatz eth sòn cadavre de romanin, e amiatz-la entara glèisa, sivans costum, ornada damb es sues mielhores gales. Era natura mos obligue ath dolor, mès era rason se n'arrís.

CAPULETO Es preparatius d'ua hèsta se convertissen enes d'un entèrrament; es nòstes alègres musiques en solemne repiquet de mòrts: era taulejada, en minjar de funerau: es imnes en planhs: es flors en ornaments de taüt... tot en çò de contrari.

FRAIRE LAURENÇ Retiratz-vos, senhor, e vos, senhora, e vos, comde Paris. Premanitz-vos toti entà acogar aquest cadavre. Qu'ei clar qu'eth cèu ei anutjat damb vosati. Vedetz se damb paciència e mansuetud arthenetz a desarmar era sua colèra.

(Se'n van)

MUSICIAN 1èr Recuelhem es esturments e anem-mo'n.

HILHUQUÈRA Recuelhetz-los, òc, bona gent. Ja vedetz qu'eth cas non ei entà musica.

MUSICIAN 1èr Que podie èster mès alègre.

(Entre Pèir)

PÈIR Ò, musicians, musicians! “era patz deth còr”, “era patz deth còr” Tocatz, per vida mia, “era patz deth còr”.

MUSICIAN 1èr E per qué “era patz deth còr”?

PÈIR Ò, musicians, pr'amor qu'eth mèn còr ei en tot tocar tostemp “eth mèn dolorós còr”. Cantatz ua cançon alègra entà que jo me distrèiga.

MUSICIAN 1èr Que non ei aguesta ua escadença tà cançons.

PÈIR E per qué non?

MUSICIAN 1èr Qu'ei clar que non.

PÈIR Alavetz, donc, jo vo' la vau a dar de vertat.

MUSICIAN 1èr Qué mos daràs?

PÈIR Non sòs, plan, donques que sò un praube lacai, mès vos darè sentiment.

MUSICIAN 1èr Vai damb eth lacai!

PÈIR Donques eth guinhauet deth lacai vos mercarà quate punts ena cara. Vier entà jo damb cròches e bemòls! Jo vos ensenharè era sòlfa.

MUSICIAN 1èr E vos la notaratz, s'ei que mo'la voletz ensenhar.

MUSICIAN 2au Engainatz era daga, e treiguetz eth vòste engenh ath sòn lòc.

PÈIR Damb eth mèn engenh mès agudent vos trauessarè, e de moment engaini era daga. Responetz-me a tot darrèr:

“Quan un gran dolor herís eth pièch
e agudenta pena sarre era nòsta ment,
era musica de sons d'argent...”

E qué vò díder “sons d'argent”? Per qué li cau èster d'argent ara musica? Qué dides ad aquerò, Simon Bordon?

MUSICIAN 1èr Tè! Pr'amor qu'eth son d'argent ei doç.

PÈIR Plan ben, e vos, Hugo Ravel, qué didetz d'aquerò?

MUSICIAN 2au Jo digui “sons d'argent”, pr'amor qu'eth son d'argent hè trinhonar as musicians.

PÈIR Tanpòc està mau. E qué dides tu, Jaime Clavija?

MUSICIAN 3au De vertat que non sai se qué díder.

PÈIR Vos demani que me desencusetz era pregunta. Qu'ei vertat qu'ètz eth cantaire; jo parlarè per vos. Se ditz “sons d'argent” pr'amor qu'a musicians dera vòsta classa arrés les pague damb aur, quan tòquen.

“Era musica de sons d'argent
bon aleujament mos balhe diligent”

(S'en va cantant)

MUSICIAN 1èr Aguest qu'ei un coquin.

MUSICIAN 2au Atau sigue eth sòn finau. Anem entà aquiü a demorar era
acompanhada funèbra, e dempús a dinar.

ACTE V

SCÈNA I

Carrèr de Mantua

ROMÈU E BALTASAR

ROMÈU Se mos cau fidar en un doç e leugèr sòn, bèra gran felicitat me demore. Dempús era auròra, pensaments de gòi agiten eth mèn còr, rei deth mèn pièch, e se passe coma se me dèssen ales entà húger dera tèrra. Soniè damb era mia esposa e que me trapaua mòrt. Estranh fenomèn: que pense un cadavre! Mès damb es sòns punets m'autregèc tau vida que, en desvelhar-me, non m'auria cambiat per un emperaire. Ò, be ne son de doces es realitats der amor, quan autant ne son es ombres! (*Entre Baltasar*). Te hès a vier bèra naua de Verona? T'a dat fraire Laurenç bèra carta entà jo? Com està eth mèn pair? E Julieta? Que non me pòt arribar arren de dolent s'era està ben.

BALTASAR Donques que ja arren de dolent te pòt arribar, pr'amor qu'eth sòn còs repause en sepulcre, e era sua amna ei damb es angels. Jatz en panteon dera sua familha. E desencusatz-me de qué aja vengut tan lèu a hèr-vos a vier tan mala notícia, mès vos madeish, senhor, m'encarguèretz que vos avertissa de tot.

ROMÈU Serà vertat? Cèu crudèu, jo desfisi eth tòr poder! Balhatz-me papèr e pluma. Cèrca aguesta tarde shivaus, e anem-mo'n entà Verona aguesta net.

BALTASAR Senhor, deishatz-me acompanhar-vos, pr'amor qu'eth vòste òrre pallitge m'anóncie bèth mau eveniment.

ROMÈU Arren d'aquerò. Dèisha-me en patz, e aubedís. Non amies era carta de fraire Laurenç?

BALTASAR Non.

ROMÈU Qu'ei parièr. Cerca de seguit shivaus, e partim. (*Se'n va Baltasar*) Òc, Julieta, aguesta net repausaram amassa. Mès com? A, lunfèrn, guaire prèst vies en ajuda d'ua amna desesperada! Ara me'n brembi que prèst d'aciú demore un apotecari de celhes arroncilhades e mau aspècte, gran erborista d'èrbes medicinaus. Era hame que l'a convertit en esquelèta. Deth tet dera sua lugubra tuta i son penjadi ua tortuga, un crocodril, e diuèrses pèths de musclats peishi; e en caishes apilerades, salèrs uets e verdosi, vielhi semes, còrdes de hiu de ralingar, tot plan desseparat entà hèr veir que n'a mès. Jo, en veir tau misèria, pensi qu'encara que sigue

enebit jos pena de mòrt, eth hèt de véner podom, aguest malerós, se l'ac paguèssen, lo venerie. Qu'ac pensè ben, e ara ac vau a executar. Me semble qu'aguesta ei era sua casa. Qu'a era botiga barrada. Òla, ep!

(Ges er apotecari)

APOTECARI Qui cride?

ROMÈU Escota. Era tua praubetat qu'ei evidentata. T'autrejarè quaranta ducats per ua dòsi de podom que sigue tant actiu que, a penes circule pes venes, escandisque er alend vitau tan rapidaments coma ua bala de canon.

APOTECARI Qu'è aguesti podoms, mès es leis de Mantua condemnen a mòrt ad aqueth que les vene.

ROMÈU E ena tua praubetat extrèma, qué t'impòrte era mòrt? Pro que se ve plan clara era hame en tòn ròstre e era tristor e era desesperacion. Qu'ei qu'eth mon a bèra lei, entà hèr-te ric? Se vòs gèsser dera praubetat, trinca era lei e recep es mèns sòs.

APOTECARI Era mia praubetat los recep, non era mia volentat.

ROMÈU Jo non pagui era tua volentat, senon era tua praubetat.

APOTECARI Aguest qu'ei er ingredient; des.hètz-lo en aigua o en un licor quinsevolh, beuetz-lo, e queiratz mòrt de seguit, encara qu'ajatz era fòrça de vint òmes.

ROMÈU Recep es tòns sòs. Eri son eth vertadèr podom que còste mès assassinats que toti es podoms que non as de véner. Era venda, que la sò hèta jo, non tu. Adishatz: crompa pan, e capera-te. Non un podom, senon ua beuenda consoladora amii jo entath sepulcre de Julieta.

SCÈNA II

Cèla de fraire Laurenç

FRAIRE JOAN E FRAIRE LAURENÇ

FRAIRE JOAN Fraire mèn, sant varon!

FRAIRE LAURENÇ Solide ei fraire Joan que me cride. Planvengut sigatz de Mantua; se qué ditz Romèu? Balhatz-me era sua carta, s'ei que n'amiatz bèra ua.

FRAIRE JOAN Cerquè a un fraire descauç dera nòsta ordre, entà que m'acompanhèsse. A tot darrèr lo trapè guarint malauts. Era ronda en veder-mos gèsser d'ua casa, cranhec qu'en era i auesse pèsta. Sagerèren

es pòrtes, e non mos deishèren gèsser. Plan per aquerò se destrantalhèc eth viatge entà Mantua.

FRAIRE LAURENÇ E qui li hec a vier era carta a Romèu?

FRAIRE JOAN Arrés, qu'ei aciu; non podí trapar ne tansevolh a bèth un que vo l'entornèsse. Tau pòur auien toti dera pèsta.

FRAIRE LAURENÇ Quin malastre! Per vida deth mèn pair Sant Francesc! E non ère ua carta inutila, senon damb notícies de gran importancia. Que pòt èster plan funèst eth retard. Fraire Joan, cèrca-me de seguit ua aishada e hèr-la-me a vier ena cèla.

FRAIRE JOAN De seguit, frair.

FRAIRE LAURENÇ Sonque me cau anar tath cementèri, pr'amor que laguens de tres ores era beròia Julieta se desvelharà deth sòn estavaniment. Que s'emmaliciarà fòrça damb jo pr'amor que non è avertit oportunaments a Romèu. Tornarè a escriuer a Mantua e mentretant la cuelherè ena mia cèla, demorant a Romèu. Praube cadavre viu, embarrat en sepulcre d'un mòrt!

SCÈNA III

Cementèri, damb eth panteon des Capuleti

PARIS e un PAGE damb flors e halhes.

PARIS Balha-me ua halha. Hè-te enlà: que non voi èster vist. Cala-te ath pè d'aqueth arbilhon, e para era aurelha en solèr entà qu'arrés cauque eth botjadís solèr deth cementèri, sense que jo me'n sàpia. Tanlèu n'entenes a bèth un, hè un fiulet. Da-me es flors e aubedís.

PAGE Atau ac harè, (*a despart*) encara que me cau pòur de demorar-me solet en aguest cementèri.

PARIS Que vengui a caperar de flors eth lhet noviau dera flor mès beròia que gessec des mans de Diu. Beròia Julieta, que demores entre es cors des angels, recep aguest mèn darrèr rebrembe. Tant qu'ères viua, t'estimè: mòrta vengui a ornar damb tristes ofrendes eth tòn sepulcre. (*Eth page fiule*) Enteni eth senhau deth page: quauquarrés s'aprèsse. Quin pè infernau vie a interrómper, de nets, es mèns pietosi rites? E pòrte ua halha alugada! Net, capèra-me damb era tua man. (*Entren Romèu e Baltasar*)

ROMÈU Balha-me aguesta aishada e aguesta pala. Cuelh aguesta carta. A penes hèsque dia, sajaràs de qué la recebe fraire Laurenç. Balha-me era lum, e

s'estimes era tua vida, non ne hèsques cabau de tot çò que veigues o entenes, ne volgues destorbar-me en arren. Era principau rason que m'amie aci non ei veïr per darrèr viatge eth ròstre dera mia estimada, senon apoderar-me der anèth noviau qu'encara amie en sòn dit, e amiar-lo tostemp coma gatge d'amor. Vè-te'n, donc. E s'eth curiosèr t'ahisque a seguir es mèns passi, te juri que te harè brigalhs, e espargerè es tòns membres esbocinadi per toti es cornèrs d'aguest cementèri. Mès neres e herotges son es mies intencions, que tigres ahaimadi o mars tarabastadi.

BALTASAR Que non pensi shordar-vos en arren, senhor.

ROMÈU Qu'ei era mielhor pròva d'amistat que me pòs autrejar. Tè, e sigues erós, amic.

BALTASAR (*A despart*) Donques, a maugrat tot, vau a veir se qué hè; pr'amor qu'eth sòn ròstre e es sues paraules m'espaurissen.

ROMÈU Abominable sen dera mòrt, que t'as avalat era milhor beresa dera tèrra, encara auràs mèns aliment! (*Daurís es pòrtes deth sepulcre*)

PARIS Aguest ei Montesco, eth gausat despatriat, er assassin de Teobaldo, deth cosin dera mia dauna, que plan per aquerò moric de pena, segontes diden. Plan que òc, aurà vengut aci entà profanar es cadavres. Li vau a talhar era sua diabolica intencion. Pòs-te, infame Montesco: non ei pro era mòrt entà detier era tua resvenja e es tòns furors? Per qué non te rendes, maudit proscrit? Seguis-me que te cau morir.

ROMÈU Òc. Que vengui a morir. Nòble joen, non temptes ad aqueth que vie cèc e desalendat. Hug de jo: dèisha-me: bremba-te'n d'aqueri que sigueren e ja non son. Bremba-te'n e tremola, non me provòques mèns, joen asenat. Per Diu t'ac demani. Non volgues ahíger un nau pecat as qu'aclapen eth mèn cap. T'estimi mèns de çò que tu te pogues estimar. Que sò vengut a lutar contra jo madeish. Hug, se vòs salvar era vida, e arregrais eth conselh d'un hòl.

PARIS Vil despatriat, en bades son aguestes suppliques!

ROMÈU Persutes a provocar-me? Donques morís... (*luten*)

PAGE Ai, Diu, pelegen! Vau a demanar ajuda (*Se'n va. Què herit Paris*)

PARIS Ai de jo! Que sò mòrt! S'as pietat de jo, bota-me en sepulcre de Julieta.

ROMÈU Òc qu'ac vau a hèr. Guardem-li eth ròstre. Qu'ei eth parent de Mercutio, eth comde Paris! En moment de montar a shivau, qu'ei que non entení, coma entre ombres, díder ath mèn page que s'anauen a maridar Paris e Julieta? Siguec realitat o saunei? O ei qu'èra hòl e me pensé que me parlauen de Julieta? Eth tòns nòm qu'ei escrit damb eth mèn sagnós libre

deth destin. Trionfau sepulcre te demore. Tè, sepulcre!, abitacion de lum, praube joen. Aquiu dormís Julieta, e era ei pro entà balhar lum e beresa ath mausolèu. Jatz tu ath sòn costat: qu'ei un mòrt eth que t'acògue. Quan eth moribond s'aprèsse en punt finau, se sòl encoratjar e ad aquerò lo criden eth darrèr bualh. Esposa mia, amor mèn, era mòrt que hec a maubé eth nectar des tòns pòts non a pogut véncer deth tot era tua beresa. Encara lutz enes tòns uelhs e en tòn ròstre, a on encara era mòrt non a pogut desplegar era sua odiosa bandèra. Ara que voi padegar era ombra de Teobaldo que jatz en aguest sepulcre. Era madeisha man que braquèc era tua vida va a bracar era deth tòn enemic. Julieta, per qué estàs encara tan beròia? Dilhèu ei pr'amor qu'eth descarnat monstre t'aufris es sòn amors e te vò entà que sigues era sua dauna? Entà empedí'c dormirè damb tu en aguesta ombriua tuta dera net, en companhia d'aguesti vèrmes que son aué es tues soletes puncèles. Aguest que serà eth mèn etèrn repaus. Aciu descansarà eth mèn còs, liure dera fatidica lei des astres. Recep tu era darrèra guardada des mèns uelhs, era darrèra abraçada des mèns braci, eth darrèr punet des mèns pòts, pòrtes dera vida, que vien a sagerar eth mèn etèrn contracte damb era mòrt. Vene, aspre e vencedor pilòt: eth mèn vaishèth, hart de combàter damb es ondades, se vò esclafar contra es malhs. Brindem pera mia dauna. Ò, guaire grani son es efèctes deth tòn baume, alquimista vertadèr! Atau, damb aguest punet...morisqui (*Què*)

(*Arribe fraire Laurenç*)

FRAIRE LAURENÇ Per Sant Francesc e eth mèn sant abit! Aguesta net eth mèn vielh pè va estramuncant damb toti es sepulcres! Qui, ad aguestes ores interromp eth silenci des mòrts?

BALTASAR Un amic vòste, e de tota vertat.

FRAIRE LAURENÇ Que Diu t'age. E entà que servís aquera lum, tenguda entà alugar a vèrmes e esquelètes? Me semble qu'ei alugada en monument des Capuleti.

BALTASAR Qu'ei vertat, pair mèn, e aquiu se trape eth mèn patron, que tant estimatz.

FRAIRE LAURENÇ De qui parles?

BALTASAR De Romèu.

FRAIRE LAURENÇ Guaire temps hè qu'a vengut...?

BALTASAR Ua mieja ora.

FRAIRE LAURENÇ Seguis-me.

BALTASAR E com, pair, s'eth mèn patron se pense que non sò aciu, e m'a menaçat damb era mòrt, se jo lo seguia?

FRAIRE LAURENÇ Donques demora-te, e i anarè jo solet. Mon Diu! Que cranhi bèth malastre.

BALTASAR Adormit ath pè d'aqueth arbilhon, soniè qu'eth mèn patron aucie a un aute en desfiament.

FRAIRE LAURENÇ Romèu! Mès, mon Diu! Quina sang ei aguesta enes gradons deth monument? Quines espades sense proprietari, e tacades encara de sang? (*Entre en sepulcre*). Romèu! Palle està coma era mòrt! E Paris caperat de sang!... Era puncèla se botge.

(*Se desvelhe Julieta*)

JULIETA Pair, a on ei eth mèn espós? Jo me'm brembi d'a on me calie estar, e aqui sò. Mès, a on ei Romèu, pair mèn?

FRAIRE LAURENÇ Enteni bronit. Dèisha leu, tu, aguest focus d'infeccion, aguesta jaça de simulada mòrt. Era suprèma volentat de Diu a vengut a destrantalhar es mèn plans. Seguis-me. Eth tòn espós jatz mòrt ath tòn costat, e Paris mòrt tanben. Seguis-me entà un devòt convent e non me digues arren mès, pr'amor qu'era gent s'aprèsse. Seguis-me, Julieta, que non mos podem arturar aciu.

(*Se'n va*)

JULIETA Jo me vau a demorar aciu. Espós mèn! Mès se qué veigui? Qu'a enes sues mans ua copa. Qu'a pressat era sua mòrt damb podom. Crudèu! Non me deishèc ua soleta gota entà béuer. Mès punarè es sòns pòts que dilhèu contien quauqua rèsta deth podom. (*Lo pune*) Encara senti eth calor des sòns pòts.

USSIÈR 1èr (*Laguens*) A on ei? Guidatz-me.

JULIETA Enteni passi. Me cau abreujar (*Cuelh eth punhau de Romèu*) Doç hèr, repausa en mèn còr, tant que jo morisqui.

(*Se herís e què sus eth còs de Romèu*)

(*Entren era ronda e eth page de Paris*)

PAGE Aciu ei a on ludie era lum.

USSIÈR 1èr Recorretz eth cementèri. Que i a taques de sang. Cuelhetz a toti es que trapetz. Òrra guardada! Mòrt Paris; e Julieta, que hè dus dies acoguèrem coma mòrta, ei en tot sanguejar-se, cauda encara. Cridatz ath Prince, e as

Capuleti e as Montesqui. Sonque vedem cadavres, mès que non podem endonviar era encausa dera sua mòrt.

(Se hèn a vier quauqui uns a Baltasar)

USSIÈR 2au Aguest qu'ei eth page de Romèu, e aciu l'auem trapat.

USSIÈR 1èr Demorem era arribada deth Prince.

(Entren d'auti damb fraire Laurenç)

USSIÈR 3au Tremolós e alendant auem trapat ad aguest fraire que, cargat damb ua pala e ua aishada gessie deth cementèri.

USSIÈR 1èr Qu'ei sospechós tot aquerò; detietz-lo.

(Arriben eth Prince e es sòs gardes)

PRINCE Qué s'a passat entà desvelhar-me tan d'ora?

CAPULETO Qué son aguesti crits que sonen per aguesti carrèrs?

SENHORA CAPULETO Uns diden "Julieta" d'auti "Romèu", d'auti "Paris" e toti corrent e, cridant, s'aprèssen en cementèri.

PRINCE Quina istòria tant estranha e òrra ei aguesta?

USSIÈR 1èr Prince, guardatz. Aciu que son eth comde Paris e Romèu, violentaments mòrts, e Julieta, cauda encara e sanguejant-se.

PRINCE Vo'n sabetz dera causa d'aguesti delictes?

USSIÈR 1èr Qu'auem trapat a un fraire e ath page de Romèu, cargadi damb pics e aishades avients entà lheuar era labada d'un sepulcre.

CAPULETO Mon Diu! Esposa mia. Non ves córrer era sang dera nòsta hilha? Aguest punhau qu'a errat eth camin: deuiue auer-se cluat en pièch deth Montesco e non en dera nòsta innocenta hilha.

SENHORA CAPULETO Mon Diu. Enteni eth son des campanes qu'amien ara mia vielhesa entath sepulcre. *(Arriben Montesco e d'auti)*

PRINCE Qu'as maitiat fòrça, Montesco, mès fòrça abans queiguec eth tò primogenit.

MONTESCO Poder de naut de tot! Ager peric era mia hemna per çò deth despatriament deth mèn hilh. I a reservada bèra pena mès entara mia trista vielhesa?

PRINCE Tu madeish la pòs veir.

MONTESCO Per qué tanta descortesia, hilh mèn? Per qué gausères anar en sepulcre abans que ta pair?

PRINCE Tietz pendent un moment es vòsti plors, tant que cèrqui era hònt de taus malastres. Dempús sajarè de padegar-vos o d'acompanhar-vos enquiara mòrt. Mentretant, caratz: qu'era paciència arture un moment ath dolor. Hètz-me a vier aguesti presoèrs.

FRAIRE LAURENÇ Jo, eth mès umil e, ath còp, eth mès respectable per çò deth mèn estat sacerdotau, encara qu'eth mès sospèchós pera ora e eth lòc, vau a acusar-me e a defener-me ath còp.

PRINCE Didetz çò que sapiatz.

FRAIRE LAURENÇ Ac diderè brèuments, pr'amor qu'era cuarta vida que me rèste, non consentís longui racondes. Romèu s'auie maridat damb Julieta. Jo les maridè, e eth madeish dia moric Teobaldo. Aguesta mòrt siguec era causa deth despatriament deth maridat e deth dolor de Julieta. Vos credéretz padegar-la, maridant-la damb Paris. De seguit venguec ena mia cèla, e lhòca e cèga me preguèc que cerquèssa ua manèra d'empedir aguesta dusau nòça, pr'amor que se non, s'aucirie ena mia preséncia. Jo l'autregè un narcotic premanit per jo, qu'es sòns efèctes simulauen era mòrt e avertí a Romèu, en ua carta, que venguesse aguesta net (qu'era se desvelharie) a ajudar-me entà desenterrar-la. Fraire Joan, a qui autregè era carta, non podec gésser de Verona, per bèth accident sobte. Alavetz venguí jo solet, ara ora prevista, entà trèir-la deth mausoleu e hèr-la-me a vier en convent, a on demorarie ath sòn marit. Mès quan arribè, pòqui moments abans de qué era se desvelhèsse, trapè mòrts a Romèu e a Paris. Se desvelhèc era, e li preguè per Diu que me seguísse e respectèsse era volentat suprèma. Era, desesperada, non me seguic, e per çò que semble, s'a aucit ada era madeisha. Qu'ei tot çò que sai enquia aciu. Deth maridatge pòt balhar testimòni era sua hilhuquèra. E se jo delinquí en quauquarren, que sò prèst a sacrificar era mia vida a judici dera lei, que solet en pòques ores poirà auançar era mia mòrt.

PRINCE Tostemp vos auem auut coma un sant varon. Escotem, ara, ath vailet de Romèu.

BALTASAR Jo li balhè ath mèn patron era notícia dera mòrt de Julieta. Ath mès córrer gessèrem de Mantua e arribèrem en aguest cementèri. M'autregèc ua carta entà sa pair, e se calèc en sepulcre, alugat e dehòra de se, menaçant-me damb era mòrt, se jo me remissa en quauquarren.

PRINCE Voi era carta: e a on ei eth page que cridèc ara ronda?

PAGE Eth mèn patron venguec e caperar damb flors eth sepulcre de Julieta. Jo me quedè prèst d'aquiu, segontes es sues ordes. Arribèc un cavalièr e

volec entrar en panteon. Eth mèn patron lo travèc, pelegèren, e jo partí de seguit a demanar ajuda.

PRINCE Aguesta carta confirme es paraules d'aguest benedit fraire. En era parle Romèu deth sòn amor e dera sua mòrt: ditz que cromptèc podom a un apotecari de Mantua, e que volec morir e descansar damb Julieta. Capuleti, Montesqui, aguesta qu'ei era malediccion divina que què sus es vòstes rancures! Que non tolèrè eth cèu era felicitat entà vosati, e jo pèrdi per tòrt vòste a dus parents. A toti arrenh aué eth castig de Diu.

CAPULETO Montesco, sarra-me era man, eth dòt dera mia hilha: mès qu'aquerò ja non pòt demanar eth tòt frair.

MONTESCO Jo encara te darè mès. Prometi hèr ua estatua d'aur dera beròia Julieta, e de tau sòrta qu'estone ara ciutat.

CAPULETO E ath sòn costat ne harè jo ua auta de parièr, entà Romèu.

PRINCE Tardiua amistat e reconciliacion, qu'alugue un solei plan trist! Seguitz-me: encara mos cau hèr mès: premiar a uns e castigar a d'auti. Be n'ei de trista era istòria de Julieta e Romèu!

(Gessen)

Generalitat de Catalunya
Generalitat de Catalonha

BAQUEIRA/BERET

**INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCS**

Fundació Pública de la Diputació de Lleida

Diputació de Lleida